

DIVATVILÁG

Szépirodalmi és divatlap

a magyar hölgyek számára.

<p>Megjelenik havonként kétszer: 8-kán és 23-kán. Minden számhoz melléklet.</p>	<p>Szerkesztőség: József-külváros, ösz-utca, 4-dik sz. Kiadó-hivatal: Egyetem-utca 4-dik szám alatt.</p>	<p>Előfizetési ár: egész évre 8 ft., félévre 4 ft., negyedévre 2 ft. A Regélővel együtt: egész évre 12 ft., félévre 6 ft., negyedévre 3 ft.</p>
--	--	---

NŐK KÖRE.

Általános divattudósítás, s a divat szerinti öltözködés.

A divat, vagyis inkább a viseletmód eddigelé annyira határozott alakot öltött, hogy jelenleg az előbbeni czikkeimben elmondottakhoz sem ujjal, sem lényeges változáson átment eseménynyel hozzá nem járulhatnak. A sürgés és mozgás, mely minden idény elején nyilvánulni szokott, lecsöndesült és mindenki, nem habozva, kétkedve, hanem határozottan nyul az után, a mi öltözetéhez szükséges és mind a kelmék választásában, mind azok elkészítésében könnyebben tájékozza magát jelenleg, mint azelőtt, mely biztosabb fellépésre rendszeren az előrehaladt idény s a vele együtt járó kifejlett divat nyujtanak segédkezett.

A kis szünetelési időben nem akarom t. olvasónőimet ismert dolgok elősorolásával untatni; hogy azonban hivatásomat betöltsem, az öltözködésnek némi általános szabályairól akarok értekezni, mihez kutfőül részint saját észlelődéseimet, részint külföldi divatlapoknak e tárgyról irt egynémely észrevételeit használandom fel.

A ruházat nem egyéb, mint a testnek külbehátások elleni oltalma, s eleinte nagyon is egyszerű volt, míg a polgárosodás és értelmiség emelkedése azt nagyobb tökélyre nem emelte, egyszersmind azon rendeltetéssel ruháznán föl, hogy mint külmez a test kellemeinek nagyobb báját kölcsönözzön.

Ezen fogalommal a ruházat nagyobb

fontosságot nyert s komolyabb tanulmányozásnak lön tárgya, oly annyira, hogy jelenleg az emberiségnek legalább harmadrésze a ruházati tárgyak előállításával foglalkozik.

A mostani időben a ruházat oly tökélyre vitetett, hogy a czélszerű, divatos és izlésteljes öltözködést művészi dolognak lehet nevezni, vagy a mint egy német divatcikk-író megjegyezte: „es ist eine *Kunst* sich zu kleiden,“ mert ámbár bizonyos fenálló szabályoknak van alávetve, még sem lehet azt mindig ezen szabályok szerint kezelni, mivel legfőképen *izlésen, tapasztaláson és önisméreten* alapszik.

Keztyü, fejdisz és chaussure (lábbeli) — főfeltételei egyszép toilettének s ha ezen három tárgy egymáshoz való szép öszhangzatban van választva, az egész alaknak szép, kellemes kifejezést kölcsönöz.

Ha ezen három tárgynak jó megválasztása által már sokat tettünk egy toilette szépitésére, még azzal nincs megtéve minden, mert nagy kérdésbe jön még a ruha, melynek választásánál a *divat, származás*, sőt még a *nemzeti érzület* is mindmegannyi parancsoló tényező, melyek óvatosságot és megfontolást ajánlanak, ha illedelmesen és izlésteljesen kívánunk a világ előtt megjelenni.

Az embert leginkább külseje után lehet megítélni és ha a dolgot szorosán vizsgáljuk azt fogjuk találni, hogy a *ruha és az egyén között*, ki azt viseli, némi *azonosság* létezik, mi elegendő ok arra, hogy minden hölgy ruhájának *színére, mustrájára és sza-*

bására nézve a legnagyobb gondot és figyelmet fordítsa és ezeket *korával, rangjával és alakjával* kellő egyeztetésbe hozza. Ezen szabályok szem előli tévesztése már igen sok neveltséges alakot juttatott napvilágra és tett ki a kritizáló tömeg éles gunyjának céltáblájává.

Vegyünk szemügyre egy hölgyet, ki ugynevezett *kedvencz színében* jelenik meg és azt fogjuk találni, hogy ezen szín az ő jellemének kifejezése. Az élénk franczia nő, a szenvedélyesen érző déltartományi hölgy élénk kirivó színeket, mialatt a komolyabb éjszaki lakosok inkább a sötétebb színeket s azoknak egymáshoz hasonló színeket kedvelik. A *tarkán* öltözködő hölgy *erély-* s elszánt-ságról tanuskodik; az igénytelen egyszerűbb színekben járó hölgy pedig ábrándos, szende érzést árul el. Öregség és resignált jellem közösen a sötét színekhez hajlanak, míg a fiatal, öröm- és reményteljes keblű egyének fehér, kék, zöld és rózsaszínekben járnak, oly esetet kivéve, midőn az uralkodó divat némelyik színt a többiek fölé emel — mint jelenleg a Bismarck-színt — számtalan különbséget megszüntetve, az összes színfokozatokat ez egyben pontosítja össze; — de akkor is a sötétebb és világosabb árnyalatok viselőiknek kora, kedélye és jelleme szerint váltakoznak.

A színre még más okból is nagy figyelmet kell fordítanunk. Vannak színek, melyek az arczszínnel öszhangzanak és annak báját emelik, de vannak ismét mások, melyek az arczszínt elsatnyítják és halavány beteges színben tüntetik elő. Ez vagy amaz szín sovány kinézést kölcsönöz, és van ismét szín, mely ugyanazon hölgynek épebb, teltebb vonásokat szerez.

Miként a szín, ugy nemkevésbé a rajz (dessin) is nagy jelentőséggel bír a ruháknál, ha az illető nem bír valami kiváló hajlammal az egyszerűség iránt, minckor folytán simába öltözködnék. A rajznál leginkább az jön kérdésbe, vajjon nagyobb vagy kisebb virág, egy határozottan kifejezett egymásba folyó mustra, csik vagy koczka legyen-e választandó, és melyik lesz előnyösebb az illetőnek alakjához mérve?

Ezen választásban ugyan a divatnak is nagy beleszólása van, mert minden időszakra megvannak az ő többé-kevésbé kegyelt mintái. Kis mustra és csik jól állnak egyáltalában, míg a nagy virág csak magas

termetű nőknél veszi ki jól magát, azért ha némely dessin a divat hatalma által utat tört magának a divattárakba, nem szükség mindjárt annak kizárólagosan alávetni magát, hanem jó előbb kifürkészni, hogy alakunkhoz illő leszen-e? Az ipar e tekintetben már oly haladásokat tőn, hogy számtalan általa létrehozott mustrák között csak jó tapintattal kell választanunk és könnyen meg fogjuk találni azt, a mi alakunkhoz illő; a mellett soha sem vagyunk kénytelenek a *legdivatosabb* czímmel elnevezett mustrára szoritkozni, mert könnyen akadunk egy rokonszerűre, mely mind az alak igényeinek, mind pedig a divatosságának könnyen megfelelni képes lesz.

A *szövetnem* választása szintén igényel egy kis figyelmet és az egyéni sajátosságok szerint eszközölhető. A mely hölgy különös testességgel áldatott meg, jól fog cselekedni, ha nehéz, vastag kelmék viselésétől tartózkodik és inkább könnyebbet választ, melyek neki karesubb és könnyűbb kinézést kölcsönöznek; ellenben az olyanok, kik vagy nagyon soványak, vagy hiányos testalkatúak, előbb választhatnak vastagabb szöveteket, hogy az által testök hiányai némileg kipótolva legyenek.

Mindezek után vegyük még a szabást is egy kis vizsgálat alá. A *hosszu* ruha mindenkinek jól illik és komoly méltóságteljes kinézést kölcsönöz, míg a *rövid* ruha gyermekiesnek, pajzának látszik és tulajdonképen sehogy sem ruház. Tapasztaljuk ezt a mostani divatnál is. Általánosságra soha sem birt vergődni, s midőn extravagans rövidségében kezdett uralkodni, uralma csak néhány hónapig tartott s most lassacskán ismét előbbeni hosszúságához tér vissza. A magas dereku ruha a komolyság és érettebb gondolkozásmódnak jelképe, ezen okból karöltve jár a sötét színekkel, mialatt a kivágott ruha ifjúságot, elegantiát és gyönyört jelent.

Ezen észlelésekből körülbelül következő határozatra jutunk: Egy nő megjelenése kedvező vagy ellentétes benyomást gyakorolhat ránk, a mint csinosan vagy hanyagul van öltözve. Egy nő, ki jól rendezett viszonyok közt él s hanyagul öltözködik, gondatlanságra vagy zsugoriságra szolgáltat gyanút. Ki egyszer szépen, másszor rendetlenül jelenik meg, arról tanuskodik, hogy eszméiben és gondolkodásában semmi ösz-

szefüggés nem uralkodik. Nagy csinoskodás és piperézetés sem tartozik a női erények közé s rendszeren a pazarlásnak, diszvágnak és szellemi kiskorúságnak a jele. Lehet egyszerűen, elegánsan, szépen és divatosan öltözködni, csak egy kis figyelem legyen fordítva saját egyéniségének kiismerésére s azután kellő gond és szoros ítélet a ruha megválasztására, mely sem ódon, sem rendetlen, sem pedig tulságos cifra ne legyen, hanem megközelítve az általános viseletmódot, az illetőnek rangja- és viszonyaihoz képest legyen választva és összeállítva.

Minden nő, bárminő szorgalmatos legyen házi foglalatosságaiban, idejének egy részét mindig toilettéje rendezésére és a divat tanulmányozására szentelheti, legjobban azonban, ha ezen műveletben oly részről nyer segédkezet, hol ezen iparág kellően műveltetik, s hol oly egyének vannak, kiknek hivatása és feladata egyedül az öltözködés és divat tanulmányozása. Ilyen csak egy jól szervezett divatkereskedés lehet, és én első sorban e célra mindenkinek *Alter és Kiss* divatesarnokát ajánlom, meg lévén győződve, hogy minden cikk, mely onnét kikerül, bátran kiáll minden bírálatot, s hogy ott a vevő az ott alkalmazott egyéneknél azon műizléssel is fog találkozni, mely választás közben utmutatóul szolgál s a választást nemcsak megkönnyíti, de egyszersmind sikerültté is teszi.

IRIS.

A divatkép leírása.

Estély-öltözék fehér mollból, két széles csipkefodorral, redőbe rakott moll-fodor felett, a fodrok fölött csipke-betét van, alatta ibolyaszínű szalag. A derék megfelelő modorban van diszítve, csipkével és betéttel. Lebbentyűs öv ibolyából és Margit-táska ugyanazon anyagból, és hasonló füzérek az ujjakon és a hajban egészítik ki az öltözéket.

Sétaöltöny Bismarck-barna popelineből hasonló színű atlasz befoglalással. Az alsó, félrövid szoknyának csak atlaszbefoglalása van, a felső szoknya két részből van csinálva, a hátulsó hasonló az alsó szoknyához csak hogy jóval rövidebb. Az előrész csak térdig ér, és oldalt két csucsban végződik, melyek hátul keresztbe vannak téve és bojtjal diszítve. A rövid zsákpaletotnak oldalvarrásához erősítettnek az alsóhoz hasonló csucsok, melyek szintén hátul keresztbe jönnek és bojtjal elláttatnak. A barna nemez kalapot arany levelű galy diszíti.

A szunnyadó élet.

Sallér Miklóstól.

II.

Az élet tevékenység, de ezen tevékenység mérve különböző lehet. Az első cikkünkben említett példákban teljes erejében láttuk; vegyünk most oly eseteket figyelembe, hol a tevékenység nagyon csökkent, avagy egészen megszűnt a nélkül, hogy a halál bekövetkezett volna.

Általánosan ismert dolog, hogy némely állatok éltök egy részét oly állapotban töltik el, melyet leginkább mély álmhoz lehet hasonlítani. Ezen állapotot közönségesen „téli álmoknak“ nevezik; ezen elnevezés azonban csak a mi és a még hidegebb égaj alatt lakó állatokat illetőleg helyes, mert ezen álm a forró égövi állatoknál is előfordul és pedig a legnagyobb hőség idejében, midőn egyszersmind nagy szárazság van, úgy hogy itt ez elnevezést: „nyári álom“ lehetne alkalmazni. Nevezetes az, és tanúsítja, mily gyönyörű és czélszerű rend uralkodik az egész természetben, hogy ezen álm épen amaz időre esik, melyben az állat legkevesebb táplálékot találhat, úgy hogy rövid idő alatt az egész faj nyomtalanul eltűnne a föld színéről, ha életműködése és ezzel a táplálék szüksége is egy bizonyos időre meg nem szűnnék.

Az állatok majdnem valamennyi osztályában fordulnak elő téli és nyári alvók, legszamosabban azonban a rovarok közt, ezek majd valamennyien, legyen az mint báb (Puppe), vagy mint lárva — az előbbiből pillangó, a másodikból bogár, légy stb. lesz — vagy mint tökéletesen kiképezett, minden változáson átment rovar, éltök egy részét látszólagos élettelenységben töltik, s felelednek, midőn a tavasz, vagy a forró égaj alatt a jóltevő esőzés ideje beállt, akkor előbujnak rejtekeikből, s résztvesznek a természet feleledésében. A magasabb osztályok, tudniillik a gerincesek közül csupán csak a madarak nincsenek ezen téli álmoknak alávetve. Nekik nincs szükségök téli álomra, mert a legtöbb madárfaj egy helyről a másikra költözik, a hol oly táplálékot és oly meleget talál, a milyenre szüksége van. Ha pedig egy vagy más véletlen által megtörténik, hogy egyesek hátramaradnak, akkor a madarak közt is vannak olyanok, melyek téli álomba eshetnek. Így lehet tehát meg-

magyarázni, a mit több utazó a fecskékről ír, melyeket néha télnak idején iszapban vagy odvas fában találtak, s melyek tetszhalottak voltak, de midőn melegre hozták, egy idő múlva ismét feléledtek.

A halak közül is sokan téli álomban töltik a telet. A pontyok e végre feltúrják a folyó vagy tó fenekét s egymásra fekszenek a gödörben; a görgöcsék kövek alá bujnak, a legtöbbször, ugymint az angolnák is, az iszapba és sárba bujnak.

A mi égaljunk alatt élő hüllők, a mint tudva van, valamennyien alusznak a télen át. A békák október végével vagy november elején bujnak el az álló vizek iszapjába, s csak a jövő tavaszkor üdvözölnek minket bájoló brekegésökkel; mások, pl. a kigyók, varangyok, gyíkok a földben, kövek alatt, vagy odvas fában töltik el ezen időt.

A tropikus tartományokban megfelelő ezen állapotnak a nyári álom, melybe több kigyófaj, teknősbékák és krokodilusok esnek. Humboldt a következő különös esetet beszéli el, melyet ő egy délamerikai bennszülöt-től hallott volt, kinél egy ideig tartózkodott. Ez egy éjjel kunyhójában aludt egy padon, midőn hajnalban erős lökések és hatalmas zaj által ébresztetett fel. Nagy göröngyök dobáltattak szerteszét a szobában, és egyszerre — kibujt a pad alól egy fiatal krokodilus, s a nyitott ajtón kisietve a közel folyóba szökött. Az alap, melyen a kunyhót rövid idővel azelőtt építették, száraz iszapból állt, és közel vala egy kis tóhoz, melynek vize gyakran ki szokott áradni; az állat e szerint akkor bujhatott az iszapba, midőn a tér víz alatt volt. Ezen eset más tekintetben is igen tanulságos. Gyakran találtak ichthyosaurus és más óriási hüllők csontvázai, melyek előbbi földtani korszakokban éltek, egészen sértetlen állapotban a kősziklákban, holott ellenben az emlősök csontvázai csak igen ritka esetekben találtak egészben. Ebből tehát következtetni, hogy már az ősvilági hüllők is életök egy részét az iszapban beásva töltötték, s ott néha betegség, vagy öregség következtében életüket bevégezték, avagy hogy a hely, melyen elbujva aludtak, álmuk ideje alatt ama különféle átalakulások színhelyévé lön, melyeken földünk felső kérgé átment.

Az emlős állatok közt szintén többen vannak, melyek téli álomnak alávetvők. Az európai állatfajok közül oda tartozik először is a

süldisznó és a szárnyas egér vagy denevér. Az evet is alszik télen, de nem oly tökéletesen, mint a két elsőbb megnevezett. Továbbá az éjszaki Ázsiát és keleti Európát lakó hősög, a Dél-Európában tenyésző marmota, mely Éjszak-Ázsia és Éjszak-Amerika hegysegein is lakik, a mogyoró- vagy vörös egér és több ezen fajhoz tartozó állat.

A kérdéstről, téli álomban töltik-e a medvék a telet, sokat vitatkoztak a természetbuvárok, s újabb észlelések szerint nem mel felelnek rá. Ámbár ezen felelet alaposnak látszik, a mi azon medvéket illeti, melyek Közép-Európában tenyésznek, de az angol utazó Lyell's írja, hogy az éjszak-amerikai medvék valódi téli álomnak vannak alávetve, mi abból is kitűnik, a mit Bonsdorff tanár Helsingforsban (Finnországban) ír, hogy a medvék azon országban, ugy mint általában véve Európa magas éjszaki részében néhány hónapot téli álomban töltenek.

A forró égalji emlősök száma igen csekély, melyekről tudva van, hogy a legnagyobb hőség és szárazság idejét átalusznak; ezek közé tartozik a tövises-disznó Szenegalban.

Mindazon állatok elősorolása, melyek téli álomnak vetvők alá, sokkal több tért foglalna el, mint a mennyivel rendelkezhetünk, s nem is felelne meg célunknak. De sokkal nagyobb fontosságú ama jelenségek észlelése, melyek ezen álommal összekötve. Sok természettudós tevé ezen jelenségeket különös tanulmányozás tárgyául. Következő cikkünkben előadjuk az általuk nyert eredmények rövid kivonatát.

K o n y h á s z a t.

Fehér káposzta vagdalttal.

A nem fölötté sűrű fehér káposztafejet — de nem savanyítottat — megmosod, sósvízben megfőzöd és leveleit szétszeded. Ezután félfont párolt bornyuhust, fél ludmájjal, fél tejben áztatott zsem-lével, vöröshagymával és zöld petrezselyemmel vagdald össze jól, fűszerezd és sózd meg, vegyíts hozzá három tojást s kevés tejfelt, egyformán kend ki vajjal, szórd be zsemlemorzsával s a főtt káposztalevelek egy részével rakd ki a forma alját, erre tégy a vagdaltból egy réteget, ismét leveleket, s vagdaltat, míg a forma megtelik szórd be zsemlemorzsával és öntsd le tejfellel azután párold.

Másfél óra múlva borítsd ki, öntsd le fehér mártással, és rántott csirkével díszítsd fel.

Bornyuczomb töltve.

Egy öt-hat fontos czombot alulról vágj fel, a csontot a hussal együtt fejtsd ki, azután két tejben áztatott zsemlét, sardellát, czitromhéjat, basilikumot a hussal együtt vagdalj össze, tedd mindezt egy tálba, keverj bele négy egész tojást, három kanál tejfelt, borsot, sót és szerecsendióvirágot, ezen keverékkel töltsd meg a czombot, vard be s párold meg a következő módon: vess egy kasserolba írósvajat, tégy bele három vörshagymát szegfűszeggel körülszurdalva, egy czitromnak levét és héjját, egy meszely jó bort, erre a czombot és öntsd le felül jó huslével, a kasserolt fedd be jól s tedd a sütőbe s párold két óra hosszat.

Egy „örökzöld“ baj.

Rusz Károlytól.

Ámbár már évek óta politikai, mulattató és iparlapokban az élénk világos zöld színű mérges falszőnyegek, szövetek stb. használatát illetőleg intőleg szoltak; ámbár a kormányok a mirenytartalmu festékek — nevezetesen a schweinfurti zöld — oly czikkekre való alkalmazását eltiltották, mégis naponta meggyőződhetni róla, hogy azok mindenféle fényüzési úgy mint napi használatban lévő tárgyakra alkalmaztatnak. A kirakatokban ismét látunk, úgy mint azelőtt, pompás, mirenyszinekkel festett báli ruhákat, és virágkoszorukat, s e szerint egy télen sem hiányzanak a megelőző feltételek, hogy a tánczoló hölgyeknek a báli éjjelek örömeit utólagos szenvedések által feledhetlenné tegyék. Komoly, de száraz intő szó, közönségesen az egyik fülön be, — a másikon kimegy; ha nyomtatva van nem olvastatik, — tán jobb sikere lesz a mi intésünknek, melyet báli öltönybe burkolunk, és csillámmal felpiperézünk, tán hallgatni fognak rá legalább azon hölgyek, kik általánvéve jóakaró intésekre hallgatni szoktak.

A mireny, ezen nagy kópé, ezen jezsuita a fémek közt, minden uton és módon igyekszik az embereknél betolakodni; nem dönti le nyiltan az embert, mint más szolid mérge, például a durva vitriól-olaj; nem, — álnokul, színelve, behizelgőleg lép az fel s minden embert mireny-evővé szeretne átalakítani. A legszebb színekbe burkolja magát, a remény, a bimbótermő május színébe, és az ártatlan ibolyák és rózsák, kik télen is a báli csillárok fénye alatt a zöldben akarnak virulni és illatozni, engednek csábjainak, s hajukat és testöket diszitik vele.

Ugyanazon életvidor leányok, kik borzadva elfordulnának, ha valaki azt követelné tőlük, hogy egy ismert mérges növény galyát hajukba tűzzék, öntetszőleg és a hatás által elragadtatva, nyomják a halálhordó, méregtől nehéz koszorut gondtalan homlokukra.

Milyen gondolatokat ébreszt egy ily borzasztó-kecset látvány a philanthropikus vegyész lelkében, ki a füstös műhelyt a fényes tánczteremmel, a százpecsétű tarka dolgozóruhát elegáns báli öltönnyel cserélte fel!

Elragadtatva nézi a *lelkes* virágokat, a rózsákat és primulákat, kik a telet elfeledtetik, összeszedi fűvészettudományi ismereteit, hogy a virágok ezen világában magát kiismerhesse; e célra felfegyverzi szemét a — fájdalom! toxikologiai — szemüveggel, s alig közeledett egy virághoz, már is rá hullott himpora és az — tiszta mérge. Halálos mérge, melyet ő műhelyében három keresztrel és egy halálfejjel jelöl meg, s most Heineval szeretné mondani:

Olyan vagy mint a virág,
Koszoru fejedem;
Rád nézek, és bubánat
Vonul át szívemen.

Miért a memento mori ezen ifju homlokou? Miért párosul az egészség borzasztó örök ellenének vigyorgása az öröm sugárzó mosolyával?

De bál van, s a vegyész nem hurczolhatja magával a toxikológiát, hogy felolvasást tartson tánczosnőjének, ez épen oly ügyetlen lenne s oly rossz néven vennék, mintha barátja, a törvényszéki ülnök, ki a hölgyet utána tánczolni vitte, a római jogról társalogna vele.

E szerint visszateszi a fekete szemüveget az öncsalódás tokjába, rábeszélve magát, hogy ezen ifju életet még sem fenyegeti oly fölötte nagy veszély, hiszen a mérges zöld nem omolhatik le a levelekről, mert vastag gummi-pánczél fődí, — de menjünk tovább!

Még két táncz van hátra a szünóráig. Ő, kinek ez egész éj szentelve legyen: egy francia négyes, néhány lengyelke és a füzértáncz, — még nincs jelen. A füzértáncz, a szerelmesek védője, mely a rokonok vizsga szeméit vaksággal veri meg, az egyetlen táncz, mely a nyelv jogát egyensúlyozza a lábak jogával, s a kéznek a rendjelek kiosztásának királyi jogát kölcsönzi.

Még egyszer teszi fel a szemüveget — illetőleg czwikkert — a tánczterem ajtajára irányozza tekintetét. Most — az ajtó nyílik — az ő!

A szív örömteljesen feldobog, a vér az arezba szökik, — de a jövő pillanatban hideg borzadály fut végig rajta tetőtől talpig, s a hevesen dobogó szív megáll. A gonosz fekete szemüveg — egy zöld ruhát mutat. Tarlatan, zöld tarlatan, röfö 1 frt., de a mi több, vastagon fődve mérges schweinfurti zölddel, s még hozzá hasonló koszoru van fejére tűzve.

A régi elmékedések újra felélednek. „Igéző erdei nymphea! Kecsteljes báli királynő! Melyik mérközhetik veled az itt összegyűlt virágok közül? A többi mind tövis, te vagy a rózsza.“

„Csalódás! csalódás!“ suttog a szemüveg intőleg.

„A többiek rózsák, ő a tövis.“

„Nem, nem, a tarlatán az a tövis, melyre téged, drága aranyos bogárkám, a kegyetlen gébics, a mireny szurt, hogy szivem majd elvérzik fájdalmában, — és te vagy a mit sem sejtő, ártatlanul mosolygó gyermek, mely az őt körülfonó kigyó fényes pikkelyeinek örül, fényes fogait csodálja, nem sejtve, hogy az csak előnyös alkalomra vár, melyben halálos mérget vérébe iktathassa.“

„De itt a fényes bálban, hogy intsem őt a szörnyeteg iránti ovatosságra, hogy lépjen e rózsás ajkra a borzasztó szó: „Méreg,“ hogy megsemmisítve legyen az egész est oly várva várt öröme?“ Nem — nem! — „De az ellenség nem elégszik meg egy áldozattal, te magad is beszívod mérges leheletét; az önfentartás ösztöne elég arra, hogy ezen borzadály elöl fuss,“ — így suttog a félelem. „Nem, nem, s mit tesz az? Az édenkertben töltött pillanatot drágán nem fizeted meg életeddel sem.“ — És most tovább, — új táncz következik!

De az üdvözítő kéjnek keserű következménye lesz — tánczközben ledörzsölődik a zöld festék, — szivem királynője megmérgezett engem, míg szivem szíven dobogott, míg karom junói termete köré volt fonva, míg szem szembe merülve, a szerelem nektárjától megittasult lelkeink gondolatait tolmácsolta, — megmérgezett schweinfurti arzenik-zölddel! . . .

De nem csak egyedül engem. Az egész légkör meg volt a porral mérgezve, mely

ruhájáról ledörzsölődött; mind, a mi tüdővel bír, kikapta a maga részét. S ha holnap reggel a szolgák a termet söprik, akkor a mérges zöld maradványai tovább fognak működni, a mint birnak.

Igy fest magának a vegyész mindent feketére a *legzöldebb* szinakkal; s midőn hazajött, azonnal hozzá lát, hogy ellenszert vegyen be.

A mirenynek van egy fém-kollégája, ez halálos ellensége, az emberiség igaz barátja, — a vas. A vas! A sápadtság ellensége, a házáért és jogért harczoló bajnok leghivebb barátja.

A mireny pedig a fém-mérgek tigrise, az álnok ellen, nyájas álarcz alá rejtőzve; elleme csak a mentő *vas* segíthet.

A vas e szerint most sem tagadja meg kegyét a megmérgezett vegyészről.

Ő meg van mentve!

De most jön az isteni ítélet! Szive királynője halálos betegen fekszik, felfödöztetik, hogy *miért*; a vegyész — mint egyetlen szakértő a társaságban — megidézttetik a törvényszék elé; ő a bünös, mert ismerte a veszélyt, s így részes a gyilkolásban. . . .

De nem, annyira még sem ment a dolog; így csak vegyészünk lelkiismeretének marcangolásai festették, nem lévén jártas a corpus juris-ban; de még egy bál ily Nesszus-öltönyben, és a bálkirálynő rózsás orczái tán már sápadni kezdenek, az álnok mérgezik biztos következményei: a sorvasztó betegségek, szomoru tengődés, nem maradnak el, és mindez azért, mert a zöld tarlatán oly szépen állt, a férfiakat megigézte, a nőknél irigységet ébresztett!

De az sem elég; még tovább is fűzhetjük e szomoru elmékedéseket. Ama szegény munkások, kik a mérges anyaggal a kelmét festették, tán már régen sorvadnak fájdalmas betegségben; a szegény virágesinálónő, ki a koszorut — tán könyek közt — fonta, csak gyorsabban, de kinosabban is hervad a sir felé.

De ne tulozzuk a szomoru képet, hiszen elég szomoru az minden tulzás nélkül is.

Most még néhány komoly szót.

Erdmann tanár Lipcsében azt találta, hogy ezen tarlatának súlyának felét a schweinfurti zöld teszi. A festék csak úgy gyengén van rá tapasztva keményítővel, s minden csekély dörzsölésnél lejön, porfelleg-

ként szállva a légbé. Ha például egy báli ruhára tíz rőf tartalán kell, akkor ezen tíz rőf 450 nehezék mirenyt tartalmaz. Egy berlini orvos meggyőződött róla, hogy egy ilyen ruháról az éj folytán 60 nehezék mireny dörzsölődött le. Ez elég 6—7 ember megmérgezésére!

Még nem régen figyelmeztettek a berlini lapok arra, hogy a most annyira kedvelt sodrony gyümölcs- és vaj-kosarak, valamint a hasonló gyermekkoosik, mérges zöld színnel vannak festve s nem ritkán látni az

étekszekrények sodrony-rácsait mérges zölddel befestve.

Ha mindezen ily módon megmérgezett tárgyakat összeszámítjuk, hát szép mérgező zöld összeg lenne együtt.

Valóban ideje lenne már, hogy ezen bajnak véget vetnének; de ezen a kormánynak úgy mint a közönségnek egyetértve és egyesült erővel kellene dolgozniok, hogy előhaladásában és terjedésében gátoltassék s gyökeresen kiirtassék, nehogy mint számtalan más baj — halhatatlanná váljék.

OLVASÓ-ASZTAL.

Szépészeti levelek egy hölgyhöz.

Oeser Keresztélytől.

XI.

Gyakorlat: szépészet.

Gyakran hallani azon követelést kimondatni, hogy minden életbirodalomnak meg legyen a maga határa, a tudománynak megvan a maga birodalma, hol nem kell a művészet parancsait elfogadni, és épen úgy a művészetnek nem kell a tudomány rendeleteire hallgatnia stb.

Továbbá: a szépet nem kell a jóval összevegyíteni, a szépészet nem erkölestan s nem kell szigorún a morál törvényeit tisztelni. A milyen igaz ez egyrészt, épen oly fonák másrészt, ha azt hiszik, hogy a két terület: tudni és lehetni, semmi összeköttetésben nincs egymással. A művészetnek mindenestre önálló célja van, ő nem akar erkölcsöt tanítani, de a szépség által megörvendeztetni; de minél mélyebben és tökéletesebben felel meg ezen sajátos céljának, annál inkább hangolja a kedélyeket az erkölcsiség iránti fogékonyságra, a szó magasabb értelmében. Mert — a mint már fennebb láttuk — oly szépség, mely csupán érzéki gyönyört nyújt s nem érinti az ember szellemi tehetségét is, nem tiszta tökéletes szépség. Ez utóbbi azonban nemesíti az érzékiséget, mert alakot ad neki, azt szellemi törvény által fékezi, de nem kényszer, hanem szeretet által, mert az ember szabadon engedi át magát a tárgynak. Oly ember, kinek kedélyére a szépség könnyen hat, kinek alkalma van környezetében sok szépet és nemeset látni, még azért erkölcsileg nem áll

magasabban, mint az, kinek érzéke a szép előtt zárva marad, de nincs annyira kitéve a veszélynek, mint az utóbbi, hogy elaljasodjék és nyers durvaságba süllyedjen, — s képebb arra, hogy az érzéki életből az erkölcsibe emelkedhessék, miután érzékisége már szépészeti alakot és formát kapott. Az erkölestan parancsolólag és szigorún mondja: „Ezt kell tenned!” és a gyarló embernek küzdenie kell, hogy a kötelem ezen parancsát teljesítse, mert az érzékiség ellenkezik a parancsolattal, s erővel kell őt az engedelmességre kényszeríteni. De az ellenszegülés mindig megújul s a harcznak szintén újra kell kezdődnie, a diadal pedig mindig kétséges. Ekkor közvetítőleg lép közbe a vallás, s aeszthetikai módon békíti ki a szellemet az érzékiséggel. *A kereszténység, tiszta alakjában* — a mint Schiller oly szépen mondja, — *az erkölcsiségnek szép ábrázolása, avagy az Istenség emberré létele, s ez értelemben a legmagasabb aeszthetikai vallás.*

Oly kedély előtt, mely a keresztényi szeretettől át van hatva, egészen más alakot nyer az emberi élet, mint csupán a morális ponton álló jellem előtt. Itt nincs haragos indulat a felebarát iránt, kemény, kegyetlen ítélet mások gyengéi felett, semmi ridegség és erőszakosság a cselekvésben, hanem oly nyájasság és kegyelet, mely minden szívet felüdít, ha ily szép lélekhez közelg, türelem, alázatosság és készség, mely a büszke gögöt lefegyverzi.

A szellemi élet teljességéből, az élénken felizgatott érzésből fény sugárzik a közönséges valódíságra is; a legcsekélyebb cselekvés is megnemesül, mert a végtelenségre

mutat, béke és derűtség nyugszik az egész környezetben.

A szépezzet az életben mit sem ér és megvetendő, ha az erkölcsiségtől elválik; az erkölcsiség, mely a szépezzeti elemet magából kilöki, igen könnyen szenved hajótörést saját ridegsége közzikláján.

Némely jó és erényes ember minden erejével küzd érzékisége ellen, szigorun teljesíti kötelmét, de a szívnek szelidebb indulatai idegenek maradnak előtte, büszkének érzi magát erénye magasságán, s nem száll le felebarátjához, kit mélyen alatta lát, — s fényének nincs melege, igazsága szeretet nélküli. De lám — lényének érzéki része, melyet erőszakkal elnyomott, a kedvetlenség és ingerültség által boszulja meg magát, mi által könnyen viszálykodásba jön embertársaival, s erényénél is hiányzik ama béke, mely egyedül a közvetítő szeretetből támad. De ha az életet aeszthetikai hangulat hatja át, ugy némely, magában véve csupán érzéki élvezet magasabb örömmé nemesül, s oly csekély dolog, melyet az erényhős mint hozzá nem méltót félrelök, örömforrássá válik. A nagy nehézség, sőt a valódi élettudomány abban áll, helyes középutat találni fel, a csupán érzéki és az egyoldalú szellemi élet közt. A mint vannak erkölcsi természetek, melyek a magasabb lét utáni törekvésökben az emberi élet érzéki alapját lábok alól elvesztik, ugy vannak aeszthetikai emberek is, kik a szép látszat által elvakítva, az erkölcsi tartalmat elhanyagolják, s erkölcsiségökben ellankadnak, avagy a szépnek érzéki oldalát keresve, az érzékiség mocsárába sülyednek.

Képzeld magának egy tudóst, ki egész életét dolgozó-szobájában, foliánsok közt eltemetve és csupán tudományával foglalkozva, tölti. Ha mégis kénytelen társaságban megjelenni, ügyetlen, félénk, sőt nevetséges lesz, mert többé nincs érzéke a köznapi élet szenvedései és örömei iránt. Sőt otthon, családja iránt keményszívű, s neje és gyermekei iránt rideg, — a tudomány iránti szeretet kioltotta lelkéből az emberszeretetet.

Itt van megint egy másik példa: — egy jószívű ember, ki mindent szeret, választás és különbség nélkül ad és osztogat, magától mindent elvon és tönkre jutott henyélőket és pazarlókat ruház és kitart, — de valami szabálytalan, nyughatatlan van benne, jótékonytsága nem szép, mert oktalan, — ezen emberben hiányzik minden összhangzás.

Még egy példát mutatok önnek; nézzünk egy nőt, ki csak a szépnek akar élni, s nem tesz egyebet, mint regényeket olvas, zongoráz, énekel, rajzol, piperézkedik és látogatókat tesz és fogad, de gondolkozási tehetségét oly kevéssé képezte ki, hogy a legközönségesebb, a mindennapi életben előforduló dolgokat sem képes helyesen megítélni, kit minden komoly foglalkozás, minden okos olvasmány untat, s mint nő és anya férjét és gyermekeit elhanyagolja, s a háztartás tönkrejut. Hogy ily disharmonia mellett gondolni sem lehet a valódi szépezzeti műveltségre, azt mondanom sem kell.

Az emberi ész *összhangzást* óhajt, a lelki erők harmoniáját, és visszautasíthatlan követelése oda irányul, hogy az igazság mindig egyszersmind jó és szép, a jó egyszersmind szép és igaz, és a szép igaz és jó legyen.

De hogyan érhetni el ily magasztos célt?

Sem egyedül az erkölcsiség, sem a művészet és tudomány, hanem a vallás által, mely minden tehetségünket egyszépeggésszé egyesíti, mert minden tehetségünket a legmagasabbhoz köti, az Istenhez, ki az igaznak, szépnek és jónak ős forrása.

Ifju valék még . . .

Ifju valék még, — hányt, vetett az élet,
Száz reményem jött s újra semmivé lett,
Nélkülözésben részem volt elég;
Eh! de mit, — gondolám — csüggedni akarnál?
Lásd, a madárnak sines egyebe a dalnál;
— S dalolni kezdtem és boldog valék.

Elszomorodtam, ha az utcán járva
Láttam a népet csillogó pompába,
S kopott ruhámra szállt tekintetem;
No de mit aggaszt ez? — okoskodám váltig, —
Hisz előbb vagy utóbb a királypalást is
Szertefoszlik és hitvány rongy leszen . . .

Ha olykor-olykor ostorzó kezével
Az üldöző sors nyugalmam veré fel,
És keblem sebét újra feltöré:
Behegeszté azt a tiszta ifju lélek,
Biztos balzsamával a könnyelműségnek,
S vigan mentem az uj csapás elé.

Hol ezrek küzdnek szomj- és éhhalállal,
A nyomor földjén sokszor mentem által;
Ott is találtam enyhülést, vigaszt . . .

— Vállaimon vittem apám sirkeresztjét,
Melynek neheztől majd szívem repedt szét;
De azért vittem — és letűztem azt.

S engem, ki egykor — történt volna bármi —
Még birtam büszkén, egyenesen állni,
Mint felhők között fenn a sziklafok;
Most azt a szenvedést átérezve, látva,
Mely századok óta nehezül hazámra:
Erőm elhagy — és majd leroskadok. —

Imrefi János.

A képzelet.

(Nograd, szeptember 1866.)

Leborulok nagy ég előtted
Hallgasd meg forró sohajom!!
Add vissza őt egy perczre nékem
Oh halld, ezért imádkozom!

Add vissza őt . . . ki nélkül éltem
Szívemnek bánatába hal,
Egy éjen át gyötört képzelmem
Elöttem állt egy ravatal.

Legszébb reményem szerteporlott,
Miért késik a szürkület?
Miként a jó barát, az álom
Szükségben nincsen veled.

— S hogy kinomat álmom legyőzte,
Álmomban is ott volt velem;
Midőn megcsendült édes hangja,
Forró csókján nyílt föl szemem.

„Miért ragyog köny szép szemedben
Mért a bus sohaj ajkadon?!

Én szüntelen melletted voltam,
Virasztva drága álmodon . . .

Margit.

Emanuelo d'Astorga.

Idegen források után.

— Irta H. B. Szilárda. —

I.

A bájos Szicziárahálászterü merevség terült.
V. Fülöp keze alatt a lázongás végsőhajban halt el.
Szicziá főnemességének feje egymásután hullott a hóhérbárd alatt; vagyonuk lefoglalva, ne-
vük megbélyegezve, nemesi czimerük összezúzva lett.
A nép, mely hősiiesen védé szabadságát a spanyol-francia iga ellenében, — legyőzetett.
Rövid volt a tusa, — de véres és Szicziá nyugodt, — nyugodt, mint a sir lakója.

A számtalan kivégzések legutolsója május

elsőjén 1701-ben hajatott végre. A lázadó főurak utolsója végzé be életét.

A vesztőhelyre nejét és egyetlen fiát is elhurcolák, hogy tanui legyenek a férj és apa halálkínainak.

A nő szive, szeretett férje véglehelletével törött meg. Iszonyu, hajmeresztő sikolylyal rogyott össze e gyönyörű alak.

Az alig kihült tetemeket a vesztőhely közelében együvé ásták el; s a lázadó sirját jelzendő, egy karót vertek a földbe; azután a tömeget szétkergették.

A fénylő csillagok a vér áztatta halomra és egy árva gyermekre tekintének.

Gyermekre? nem nem gyermek volt e 15 éves karcu ifju, ki a levert karót tartá átölelve, hogy le ne rogyjon. Szép, szabályos, de márványmerev arcát megvilágítá a csillagok fénye. Homlokát az örület setét árnya borítá, ajkai közül az öntudatlanság mosolya cikázott és sötét szemei mintegy merevülten bámulák az égivet.

Az éj szétborítá sötét leplét a földre; de az ifju ezt észre nem vevé. Ő nem félt az éjtől, nem félt semmitől, hisz mi érhetné még őt, midőn a legborzasztóbb eseményt átélte?

S a harmat nedvesíté hosszú fekete fűrteit, a hüs szellő érinté égő homlokát; de ő minderre érzéketlen maradt. Leült a sirra, s fekete bársony öltönyében, — gazdagságának ez egyedüli maradványában — a sir fekete márványszobrának lehete őt gondolni.

De mindenki tudta azt, ki e sir őre. Szánakozó nők jövének másnap a borzadály e színellyére, s élelmi szereket hoztak a szegény, árva fiunak.

Mindent undorral utasita vissza, s szivreható hangon esenge: enyhítnék szemében és szívében az égető kint; másként fölemésztí őt a tűz. Aztán ismét szivrepesztőleg szólt:

— Halljátok, oh halljátok anyám halálsikolyát? — most — ismét oh jaj — — rejtsetek el, hogy ne halljam e hangot!

S aztán arczczal leborult a sirra.

Igy mult az első nap, s a következő éj. Minden élelmi szert visszautasítva, csak kínaira kérve enyhet.

A szegény árva fiu állapota mindenkit megindita. Palermo és a vidék lakosa bucsut járt e helyre, a kivégzett sirjához, melyen az örült gyermek volt a szent szobor!

Virágfüzéreket, csokrokat hoztak, s az ifju vértanu lábaihoz tevék. Körülte térdelve, kérték a szent szüzet, küldené le angyalát a szegény ifju égető fájdalmait enyhíteni, s a lelkét körülleplező örület fátylát széttépni.

A hívők csodát vártak, csodát ez ártatlan szenvedő megmentéséért.

A kormány tilalma daczára, szakadatlan zarándokolt a nép e helyre.

Már a harmadik nap volt bucsuzóban, s az ifju ajkát még nem érinté semmi táphoz; s a várt, a remélt csoda még mindig — késett.

A nép izgalma egyre jobban fokozódott, s feyegető alakot kezdte öltetni. Elhatázzák még Istenben bízni, s kora reggel nagyszerű templomi menetet rendezni, élükön az egyházférffival, ki a szentséget viendi, s aztán a haldokló gyermekért imázni.

Azonban néhány elkésett vándor beszéde szerint végre a csoda megtörtént.

Közel a sirhoz négy szürke lovas fogat állott, s burkolt alakok, — azok között egy fátyolozott hölgy — közeledének a sirra omolt ifjuhoz, s felémelvén őt, a kocsiba helyezék. A hölgy követé, s a négy ló a tengerpart felé vágatva haladt.

Másnap reggel a kivégzett és a megtört szívű nő sirja egyenlővé volt téve a földdel, a leszurt karó helyét pedig aranykereszt pótolá, melyen zöld füzér díszlett. Ki tevé ezt ide, s hová lett az ifju?

A tömeg meg volt nyugodva, ő remélte a csodát, s reményében nem csalódott. Meg volt győződve a szent szűz személyes beavatkozásáról, s hitte, hogy az ifju vértanút egyenesen az égbe vitte. S a kereszt? Oh az nem földi anyagból készült, azon menyei fény tündökölt. Mint ragyogott, mint csillámlott. És a virágfüzér? Ezt angyalok fűzék egybe menyei virágokból, a földön ily zöld levelek nem léteznek. Áldás volt az égből ez emlék, a szabadságért kivégzett sirjára!

Ez volt a nép hite.

II.

Az ifju merevségéből üdülve, fejét meleg keblen érezé pihenni, puha karok tarták átölelve, s koronkint gyöngéd ujjak ajkát és halántékát erősítő szeszszel nedvesíték. Mintha álmodnék, tünt fel emlékében egy szép, büszke női arc. Ez arcot ő atyja szobájában, bár festve, de sokszor látta. Ez arcot most élve látja; igen, Ursini hercegnő volt ez, atyja első szerelme, ki most Spanyol Fülöpön hatalmasan uralkodik.

És hová vivé a hercegnő egykori kedvesének fiát? — Messze, messze honától, Spanyolországba, egy zárda falai közé.

Gyöngéd kezekkel ápolák ott, mint azon növényt ápolni szokták, melyet idegen égaljból hozva, meghonosítani akarnak.

A zárda főnöke kitűnő zeneképzettséggel bírt. Sokszor fél éjen át az orgona előtt ült, és Palestrina, Durante, Lotti és mások csoda szépségű szent dallamait játszá. A zárdakert magas olajfáinak ágai az éjjszellőtől oda csapódtak az egyház ablakához, mintha koczogna valaki; s bebocsájtást kérne; a hold fénye a templom márvány talapján remegett, mintha e talaj akarna helyéből kimozdulni, s bebocsájtani e bűvös bájos hangokat azokhoz, kik ott len — nyugosznak.

A falon függő szent képek is figyelni látszóttak e hangokra, s ha a zenétől egészen áthatott főnök néha a billentyűkről feltekintett a közel függő szent Borbála képére, úgy tetszék neki, mintha szöke fürtös fejét feléje fordítná, holott máskor az oltár felé volt az hajolva. Szent Cecil

pedig orgonája mellől fel is áll, hogy annál inkább figyelhessen a hangokra.

Ily rendkívüli események azonban a buzgó főnököt soha sem ijeszték meg, hanem mielőtt az orgonát lezárta, egy buzgó „Avét“ mondott el, s aztán kamrácskájába sietett, aludni a boldogok álmát.

Egy holdfényes augusztusi éjen is ily magasztosult lelki állapotban ült orgonája előtt. Oly érzelmek közt simultak végig ujjai a billentyűkön, miként nem lett volna meglepve, ha a templom falán függő mindannyi szent kilép keretéből, és körülte csoportosul.

E napon érkezett ide Olaszhonból a halvány ifju. Ursini hercegnő megbízottja hosszas értekezletet tartott a főnökkel, s igen ajánlá a szerencsétlen gyermeket figyelmébe. A főnök azonnal felkeresé kamrájában az ifjut, s meleg részvétellel beszélt hozzája távoli hona nyelvén.

Az ifju hidegen, részvétlenül hallgatá, és me-reven tekinté reá sokáig. Egyszerre vad ijedelemmel ugrott fel, s kiálta: „Halljátok, halljátok anyám sikolyát? Oh rejtsetek el, rejtsetek el, hogy ne halljam azt,“ és ágyára borulva fejét vánkósába rejté.

Ekkor elaludt, mélyen, csendesen. Egy óra hosszáig mellette maradt a főnök, s az ifju szép bánatos arcát szemlélé; azután sima homlokát megcsókolá, és szívében imát rebegve, az ártatlan áldozat javulásáért, és távozott.

Orgonájához sietett, az orgona előtt reá gondolt, e gondolatok lelkében imává alakultak, s az ima dallamban nyilvánult. Szent hangzatok voltak ezek, mik könyörgését tolmácsolák.

Ekkor — — de nem, talán csalódott, — s hideg borzadály lepte el a jámbor férfit, — mégis, ő jól hall, az orgona hangjai közé egy égi hang vegyül, mintha messze távolból hangoznék az ide.

Ez üde hang oly bűbajos hatalmat gyakorolt felette, hogy borzadályát leküzdve tovább folytatá játékát, csakhogy az éneket tovább hallhassa. A hang közeledék, s a játszó nem mert visszanezni.

Csak midőn már amannak lehellete nyakát érinté, fordítá fejét hátra holthalványan az izgatottságtól, s elkészülve egy angyali jelenség látára.

Valóban angyali szépségű volt ez arc, melyet látott, de ez arczon a kifejezés a régi festészek azon alakjaira emlékeztetett, melyeket bukott angyaloknak neveztek. Komor, és borzalmas volt örületében, és kétségbeesésében. A főnök megismeré az idegen ifjut.

„Oh játszszál tovább,“ kéré a főnököt s keskeny kezét a billentyűkre tevé, „oh ez hűsit, ez enyhít. Anyám halálsikolyát távolabbról hallom, ha játszik ön. A dallam a sikolyra borul, elfedi, oh tovább, tovább zenéljen ön, talán oly dallam következik, mely egészen elborítja, s én soha, soha többé nem hallom.“

S a főnök játszott, játszott, míg a hajnal szürkülete az egyház ablakán beköszönte. Az ifju megragadá a főnök kezét, és csókjaival borítá.

A jó főnök meg volt hatva, s mondá :

A szent szűz megsegítend. Bánatos lelkednek mint vigasz angyalát küldi — a zenét. Mindenki részére, még ki legnagyobb bánatot hord is kebelében, tartalmaz vigasz-hangokat. Mi együtt fogjuk keresni néked a vigaszt, enyhet, javulást nyújtó hangokat, s meglásd, a te fájdalomad részére is megtalálандjuk azt.

III.

Több év mulhatott el, midőn Astorga csendes zárdafalai közül egy zenész és énekes került ki, kinek hire csakhamar fél Európát beszárnyalá. Egyszerűen „d'Astorga Emanuelo“-nak nevezte magát. Homályos hírek keringtek szépsége és legyőzhetlen buskomorsága felől. Sajátságos örületi rohamokról is beszéltek; mi összevéve, mind igen érdeklé, kiválól a hölgyeket, kikre a rendkívüli mindig nagy befolyással van. Sejtelmekbe bocsátkoztak bánatának oka felett, kíváncsiak voltak előéletére, származására stb.

A felőle szárnyaló hírek közé Ursini hercegnő neve is vegyült. Némelyek Fülöp eme cselszövényes, büszke barátjának tarták a nagyhirű zenészt. Mindennap újabb s újabb regék keletkeztek titokszerű életéről.

Egyiránt tökélyes mint zeneköltő, és mint énekes ez érdekes idegen először is a parmai udvarnál jelent meg, ellátva a spanyol udvar meleg ajánlatával. A herceg a legnagyobb kitüntetéssel fogadá; lakása a hercegi palotában lett kijelölve, s a fiatal herceghölgy zeneoktatása reá bízott.

Komor szépsége, előkelő modora és szerény visszavonultsága a magas körökben igen érdekessé tévék. Egyházi szerzeményei, miket az udvari kápolnában adatozt elő, bámulatra ragadák az előkelő hallgató ágot és zeneértőket. Legelragadóbb, elbájolóbb volt azonban éneke, hangja és előadásának szenvedélyes színezete mindenre rendkívülileg hatott.

Mennyi szép szem uszott könyben, ha ő énekel; mennyi sziv dobogott a szép énekes elé, mennyi jelentékeny mosoly derült a bájos ajkán, s mily sokat mondó szavakkal köszönék meg neki az élvezetet.

Mind e bűbajos csábok ellenében hideg maradt. Az öröm legesekélyebb világa sem jelentkezett homlokán, a boldogság egy sugara sem villanyozá sötét szeméit.

De volt egy szempár, volt egy isteni arc, melynek befolyását már néhány nap mulva érezé, s mely bánatának sötét éjében, mint kelő nap első bibora jelent meg. E szempár, ez égi arc, növendéke — Beatrice herceghölgyé volt.

Az ő közelében tért az egyházi szerzeményekről azon elragadó Cantatok szerzésére, melyek még máig is felébresztik a zeneértők bámulatát, az ő közelében irt egy kis operettet is, melyet a herceg színre is hozatott.

Ha Emanuelo azon Cantatokat a hölgyek legbájosbja előtt, a műziséssel bíró herceg pompás termeiben, az udvar előkelőitől, s gyönyörű höl-

gyektől környezve, éneklé, s midőn Petrarca édes és forró szerelmet tolmácsoló szavai hangoztak ajkáról, egyedül hozzá szólva, ekkor megújult azon korszak, melyben királynők oszták ki a dalnokok érdemlett jutalmát.

Mert akkor a szép hercegnő mindig átnyujtá a keblén díszlett virágcsokrot, szerelmet s hálát kifejező tekintettel. Emanuelo remegő kézzel vevé át a virágot, melyen még ott remegett a szép szempár harmata.

És senki sem roszallá, vagy gunyolá a meghatótság ezen kifejezését, mert mindenki osztá azt. Még örületének azon borzalmas, rejtélyes percei is, midőn legremekebb éneke közepett lantját eldobá, s arcát kezébe rejté, csak nevelék érdekességét.

De mindennek daczára, e fényes életmód is gyötörni látszék őt. Naponta nyugtalanabb lön, mintha üzné őt valamely láthatlan hatalom.

A zárda csendes magányában Olaszthon volt lelkének álomképe.

Oly vágyat érzett hona után, mint a fogoly a szabadság után érez. Ott reménylé azon dallam összhangját hallhatni, melyet a jámbor zárdafőnök említett. Ezen dallam-összhangra várt ő perczről perczre, s még nem hallá azt.

Nem maradhatott ez örökké mosolygó égöv alatt, gyűlölte e mindig viruló földet, mely szülői sírját földé, borzalmas sírját a meggyilkoltaknak. A multak rémképei mind fenyegetőbben emelkedtek lelke előtt; a virágillat halálbüzt terjesztett részére, s a szerelem csillaga is, mely feje fölött fényárban uszott, elérhetlen magasban állott fölötte.

E fény, e pompa, e vidor emberek között olyan volt ő, mint azon virág, melyet a sivatagban ültetnek, hogy ott elhervadjon, elveszzen.

IV.

Beatrice hercegnő termében volt Emanuelo. A lant biborbárszony-vánkosan feküdt, mellette állott az arany díszitményű hangjegyállvány. A tanóra kezdetét vevé. A félig elvont bársonyfűgönyökön a mellékteremben néhány udvari hölgyet és urat leheté látni.

A kertbe vezető szárnyasajtó nyitva állott. Tavasz volt s késő délutáni idő. Olaszthon tavasza teljes pompában diszelge és terjeszté üde illatát. Beatrice arcán és ajkán is tavasz virult.

Diszes faragványu támlányban ült égszin atlaszruhában; dus sötétbarna haját gyöngyhál tartá össze. Emanuelo átnyujtá a lantot, hókarjai átfogák a hangszert, s bizonytalanul érinték ujjai a hurokat. Játék közben a mester utasítást adandó, szintén néha a hurokhoz nyult, ha esetleg a gyöngéd ujjakat érinté, a zavar pirja ömlött el Beatrice bájos, gyermekded arcán.

Emanuelo szeméi mély szomorral függtek ma e gyönyörű hölgyön, ki ezen tekintet sulyát érezve, nem mert velök találkozni. Hangja is ma lágyabb, fájdalommasabb volt a szokottnál. A tanóra végeztével elfogultan kérdezé Beatrice :

— Annyira rosszul játsztam ma, hogy egészen komolylyá lett miatta?

— Oh nem, nem játszott rosszul, nem is azért vagyok komoly, hanem mert ma hallám utolszor játékát.

— El akarja hagyni az udvart Emanuelo, el Parmát?

Beatrice felállott. Hová tünt arczáról a tavasz? Emanuelo nem válaszolt, rövid, de merész volt álma, melyet e perczen álmodott. Mily kedves, drága kincs volt neki e gyermekhölgy, ki az élet első fájdmával küzdött jelenleg. Imádottszerűleg bámult reá Emanuelo, s aztán ez édes bódulatból önmagát kiragadva, susogá:

— Igen Beatrice, megyek, mennem kell: mert Olaszhon meg akar gyilkolni engemet, mig . . . kegyed meghalni nem enged.

— Olaszhon meg akarja gyilkolni, Emanuelo? — kérdé remegve halványan.

— Igen, csak kegyed, hercegnő, tudja meg miként. Csak a kegyed szemei előtt hulljon le a fátyol, mely a szegény zenész sorsát, lételét leplezi. Szabad nyomoromat feltárni?

Beatrice a lépcsőre mutatott, melyen aztán a kertbe lehaladt. A tekervényes utakon beljebb beljebb haladtak. Nem látták ők a nyiló tavaszt, nem hallák a madarak örömcsevegését. Mindkettő szívébe fagyasztó tél vonult be.

Olaszhon legszebb hölgye mellett haladva, tárta fel ifjúkori borzalmas eseményét. Beszélt a kimondhatlan kinokról, melyeket ez emlék által szenved, megmérgezett lételéről, anyja halálsikolyáról, mely mindig üldözi, s mit elhallgattatni annyi év nem volt képes. Beszélt a vágyról, mely anyja honába, Prágába vonja. Ez volna vándorlásának célpontja, s nincs egyéb vágya, mint azon fák árnyai alatt hallni meg, melyeknek lombjai egykor édes anyja feje fölött susogtak.

Sokáig, igen sokáig beszélt. . . . Mindig beljebb haladtak e felséges parkban, s az udvarhölgyeknek mindig nagyobb feladat lön, őket nyomban követni; mignem a hercegnő halványan, de nyugodtan s egyedül, elébök jött. Astorga Emanuelo szintén egyedül, s más uton tért vissza a kastélyba.

Elbucsuzának egymástól. A bokrok és lombok nem csevegtek e bucsuról. — Mester és tanítvány többé nem találkoznak. A hercegnő megbetegült, s három napig nem hagyá el szobáját; negyed nap reggelén bucsuzott az udvartól és Parmától az ünnepelt zenész és énekes.

De egy drága emléket vitt magával e zenészi Tasso kedvesétől. Szívén kis arczképét, melynek hátlapjára sajátkezűleg írta Beatrice: „Amare e soffrire, — Tacere e morire . . .“ (Szeretni és szenvedni. — Hallgatni és meghalni.)

Az utolsó szó könnyektől majdnem olvashatlan volt. Ez volt Beatrice vég bucsuüdvözlése.

V.

Emanuelo d' Astorga Némethon felé indult. Nagyszerű műutazás, valódi diadalmenet volt ez;

mert a kastélyokban, várakban, sőt az udvaroknál is, melyeket utjában érintte, nagy örömmel fogadták. Hosszas utazás után érte el Bécset, hol a zenekedvelő I. Lipót nagy kitüntetéssel fogadta és semmikép el nem bocsájtá magától.

Miként Parmában, úgy Bécsben is ő volt a nap hőse. Itt is mint mindenhol, megbűvölő a hölgyeket, a férfiak rokonszenvét megnyeré, s a zeneértőket pedig egészen elragadá.

Elvonultan élt itten, nem vett részt zajos mulatságokban; de csendes lakából a lámpa halvány fénye sokszor reggelig is világolt. Szemeinek bus kifejezése, sajátosan megható hangja eléggé tanusíták, hogy még mindekkoráig nem lelte meg a bűvös dallamot, mely ifju kora megkövesült fájdmát feloldaná, s a halálsikoly rémhangját örökre száműzné.

Bécsben fejezé be Astorga nagyszerű művét, a „Stabat Mater“t, azon csodás szépségű fájdmalmot, melyhez a színezetet saját győtrött lelkéből meritette. A szent anya fájdmalma megragadja a hallgatót. Nem csoda, hisz a fiu hön szeretett anyja iszonyu fájdmalmára emlékezett, mely keblét szétrepeszté.

A dallam ezen részében minden hang egy-egy gyilkos fegyver.

Mennyire szenvedett Emanuelo, e hangokat teremtve, és azokat hallva, tanusítja, hogy azon vigasztaló résznél, — mely az éden üdvét nyújtja kárpótlásul ezen szavakkal: „Fac ut animae donetur paradisi gloria“, sem képes szelleme a szenvedésen felül magasztasulni. Emanuelo szerzeménye által másoknak vigaszt nyújtott, de ő tovább is érezé a szenvedés metsző kinaít.

VI.

Lipót halála után odahagyá Bécset s Prága felé vevé utját, ismét betérve az utjába eső kastélyok- és uri lakokba, hol örömmel s vendégszeretőleg fogadtaték.

Szép őszi est volt, midőn ez ősi királyi várost megközelíté; a temérdek egyház kupjait, s a tornyok keresztjeit a bucsuzó nap végsugara aranyozá. A harangok különemű hangvegyüléke érinté füleit, mi merengő lelkét édesbus hangulatba ringatá. Nemsokára a János hidján haladt, s a Hradsin ablakai fényárban csillogtak szintén a reá visszaeső nap végsugarától. A Moldva csendes hullámain a hajósok vidám dallama hangzék, s az ide oda lejtő kis sajkákkal egy-egy fény, mint égről lehullott kis csillag, uszkált a vizen. Az utczákon czéltalan haladt az embertömeg között, kik zajongva hullámoztak minden irányban, őt figyelembe sem véve.

Nehéz, nyomasztó álmokként nehezült reá egész élete. Léptei fáradtak, bizonytalanok lettek, test-s léleekben egyiránt ki volt merülve.

Irány és cél nélkül haladt. Az utcák mindinkább szűkek, setétek lettek, s mind néptelenebb csendesb volt körül minden; csak imitt amott világolt egy bádgyadt gyertya, vagy lámpa fény, mit ő észre sem vón, hanem ez utcák tömkelegén

haladva, végre megállott egy keskeny alacsony házacska előtt.

Az ablakból halvány fényvonal a kapu melletti kőpadra esett.

Töredezett, remegő női énekhang hatott ki a szobából. A fáradt vándor a kőpadra bocsájtkozék, s figyelmesen hallgatta az éneket. A dallam most érthetőbbé lön; régi cseh népdal volt az.

Szent szűz, mily dallam ez? A kőpadon ülő férfi szívéhez kapott, — a fátyol lelki szemei előtt szétfoszlott, s egy kiáltással összerogyott.

Ki éneklé e dalt? ez édes, bűvös bájos bölcsődalt, melylyel őt anyja annyiszor álomba ringatá. Soha, senkitől mástól nem hallá ezt. Soha! — oh ég! mint merültek fel lelke előtt gyermekkori emlékei, ezek között a hű Minka, anyjának vén dajkája, ki azt Olaszhonba követte, s ki őt karjain hordozta és ápolta, s csak pár évvel azon borzasztó esemény előtt, honvágytól üzetve, tért vissza hazájába leányához.

Minka, — valjon élhet-e még ő, — ha ő volna. — Az ének még mindig hangzék. Irgalom Istene! Most érezé, miként hal el anyja haláliskolya ez énekben, s ezen remegő, megtörött hangdallamából, miként emelkedik ki az élő, a mosolygó anya emléke.

Gyermekkora virányos multja, mit a fájdalom égető lávája elöntött, szintén feltárult emlékezete előtt, e dallam hallatára.

Oda képzelé magát a szelid, gyöngéd anya ölébe, látta kedves mosolyát, hallá édes hangját, s kedves szöke fürteivel játszadozott; s a megindultság egész hatalmával törtek elő könyei; d' Astorga Emanuel mint gyermek zokogott.

S már rég elhallgatott a remegő hang éneke, midőn a hosszú kinaitól megváltott, ki a könyek enyhítő balsamát eddig nem ismeré, a ház ajtaján kopogott, hogy köszönetet mondjon a dalért, mely lesujtott lelkét felemelé, s a multját rejtő leplet széttépé lelke előtt.

Alig tizenhat éves leányka nyitott ajtót. Lámpáját magasra emelé, hogy az idegennek könytől ázott arczába pillanthasson.

— Hol van az énekesnő? — kérdé Astorga szeliden. — Alig ejté ki e szavakat, midőn a kis szobának egy zugából éles kiáltás hangzék, s egy koros nő, ki alig birt lábain állani, tapogatózva előre nyujtott kezekkel, miként a világtalanok szoktak, lépkedett elő.

— Mit akarsz, nagyanyám? — kérdé a leányka aggodalommal.

— Vezess hozzá, vezess ahhoz, ki itten beszélt, — szólt lázas, parancsoló hangon. — Mondtam neked gyermekem, a szent szűz csodát tesz. A csoda megtörtént, szívem gyermeke megjött. Az ő gyermeke, mondom. Üdvözetet hozott a vén Minkának tőle, kit keblemen ápoltam. Emanuel, oh Emanuel, nemde te szóltál az imént?

És Emanuel, daczára az aggkornak, a nyomornak, megismeré a vén Minkát. Hozzá futott, s karjaiba emelte.

— Én vagyok mindenkorra, — mondá. A kis

ház kapuja bezárult mögötte, és ez időtől az ünnepelet művész nyomtalan eltűnt. A szomszédok azon éjjel szokatlan élénkséget, mozgást vettek észre a különben csendes kis lakban a következő napokon senki sem látta a vén Minkát és unokáját a ház előtti kőpadon ülni; s a ház kapuja be volt zárva.

Egy idő mulva aztán betörték a kaput, s a kis házat minden hézagában üresen lelték, és mert hosszas ideig senki sem jött, a házat birtokába venni, a hatóság eladta azt.

A kis szobában szétszórva csodálatos jelekkel beirt papirdarabokat lelték, melyek egyikén: „Emanuelo d' Astorga“ neve állott, s miket zeneértők hangjegyeknek ismertek fel.

Tehát ide tért be a nagy művész, de hová lett innen? senki sem tudta. Astorga többé nem lépett fel a világban. Hogy élete a multban élő vak nő, és a viruló leányka főrében folyt-e le, ki talán az ő számára virult, nem tudja senki. Azon állítást, hogy talán ismét valamely csendes zárdai cellába vonult, megczáfolja azon körülmény, hogy egy zárda könyvtárában sem lelték szellem-működéseinek maradványaira.

Ki tudja, főrésze azon remek requiemnek, melynek csak egyes részeit tudta az utókor nagy bajjal összeszedni, nem azon bájos gyermek kezében maradt-e, kivel valószínűleg magányát megosztá. Vagy talán koporsójába tevék azon nagybecsű lapokat, miként a megholt gyermeknek kedvenc játékszereit?

Remek „Stabat Mater“ja még csak e század első felében lett a feledés homályából, néhány műbarát által kiemelve. A czimlapot a szerző neve díszíté, alatta kis kereszttel. A művész ismeretlen, elfeledett sirjára vonatkozott-e ez, vagy azon lelki kinokra, melyeket ez életen át szenvedett, s mely kinoknak keresztjét viselé?

Senki sem ismeri az ő sirját. Nem díszíti hantját babér; hanem bizonyosan virányos hely az, hol ő nyugszik; mert a valódi dalnok sirját angyalok ápolják, ha az emberek megfeledkeznek róla.

Heine utirajzaiból.

— Düsseldorf. —

Igen, asszonyom, ott születtem én — Düsseldorfban, — s én ezt határozottan jegyzem meg azon esetre, ha netalán tán holtom után hét város — Schilda, Krähwinkel, Polkwitz, Bockum, Dülken, Göttingen és Schöppenstedt — vetekednék ama dicsőségért, miszerint az én szülővárosomnak neveztessek. Düsseldorf a Rajna mellett fekvő város, benne 12,000 ember él s ezen kívül még sok százezer fekszik ott eltemetve. És ezek közt vannak némelyek, kikről édes anyám azt mondá, hogy jobb volna, ha még élének p. o. az én nagyapám és nagybátyám, az öreg Geldern ur és az ifju Geldern ur, kik mindketten oly híres orvosok voltak, kik oly sok embert megmentettek a haláltól s maguknak mégis meg kelle halniok. Továbbá

a jámbor Orsolya, ki engem gyermekkoromban karjain hordozott, szintén ott fekszik eltemetve s rózsabakor nő a sírján — rózsailatot szeretett életében s szive csupa rózsailat és jóság vala. Az öreg, bölcs kanonok is ott fekszik. Istenem! mily nyomorultan nézett ki, midőn utolszor láttam őt. Már csak szellemből és flastromból állott s mindamellett éjjel-nappal tanult, mintha attól tartott volna, hogy a férgek majd kevés eszmét fognak fejében találni. Ott fekszik végre a kis Vilmos is, és ennek én vagyok oka. Iskolatársak voltunk a barátok klostromában s játszottunk a zárda azon oldalánál, ahol kőfalak között a Düssel foly s így szólék hozzá: „Vilmos! hozd ki a kis macskát, mely imént beleesett“ — s vigan mászott le a deszkán, mely a patakon keresztül volt fektetve, kiránta a macskát a vízből, de maga beleesett s midőn kihúzták őt, nedves volt és — halott. A kis macska még sokáig élt.

Düsseldorf városa igen szép, s ha az ember a távolból reá gondol s történetesen ott született, egészen furcsán érzi magát. Én ott születtem, s úgy tetszik, mintha rögtön haza kellene mennem s midőn azt mondom: „haz“, akkor az ugynevezett „Bolkerstrasse“-t s azon házat értem, a melyben születtem. Ezen ház egykor igen nevezetes lesz, s azon öreg nőnek, kinek most tulajdona, megizentem, hogy a világért el ne adja ezen házat! Most az egész házért sem kapna annyit, amennyit ama borraivaló fog kitenni, melyet egykor a zöld fátyolos, előkelő angolnők a szobalánynak adnak majd, ha megmutatja nekik a szobát, melyben én a napvilágot először megpillantám, ha megmutatja ama tyukolat, hova atyám közönségesen elzárt, ha szőlőt csentem, és a barna ajtót, melyen atyám krétával a betűket írnom tanította — ah Istenem! ha én hirneves író leendek, ugy ez anyámnak elég fáradságába került.

Hanem az én dicsőségem még most carrarai márványdarabokban szunnyad; a babér, melylyel német lapok homlokomat ékiték, még nem küldészt az egész világra illatát s ha a zöld fátyolos előkelő angolnők most Düsseldorfba jönnek, meg sem nézik ama híres házat, hanem egyenesen a vásártérre mennek, s az ott közepett álló kolossális lovagszobrot veszik szemügyre. Ez János Vilmos választófejedelem szobra. Barna pánczélt s mélyen lefüggő czopfos parókát visel. — Mint gyermek hallám még mesélni, hogy a művész, ki e szobrot önté, öntés közben ijedten vevé észre, hogy éreze nem elegendő s ekkor a város polgárai nagy futva hordták volna össze ezüst kanalaikat, csak hogy a szobor elkészülhessen — minek folytán én olykor órákig elálltam a szobor előtt, abban törve fejemet: ugyan hány ezüstkanál lehet benne, s mennyi almatortát kaphatnék mindezen ezüstért? Almatorta volt akkor t. i. az én passióm, — most szerelem, igazság, szabadság és ráklevés — s épen ott nem messze a szobortól, a színház sarkán állott közönségesen a hamis kópé fehér kötényével s karján tartva kedvesen gőzölgő almatortával telt kosarát, melyeket ő ellenállhatlan discant hangon

tudott ajánlani, mondván: „Az almatorta egészen friss, most került ki a kemenczéből s delikát illatu.“ Valóban, ha későbbi években a kisértő hozzám akart férközni, ilyen csábító discant hangon beszélt s signora Guillettnél nem maradtam volna én teljes 12 óra hosszat, ha nem beszél oly édes, illatos almatorta hangon s valóban soha almatorta annyira nem ingerelt volna, ha a sánta Hermann fehér kötényével oly titokteljesen le nem takarta volna — és a kötény az, a mi — azonban egészen kihoz a contextusból, hiszen én a lovagszoborról beszéltem, melynek gyomrában annyi ezüstkanál van, de leves nincs, s a mely János Vilmos választófejedelemet ábrázolja.

Azt mondják, igen jó ur vala, a művészet nagy kedvelője és igen ügyes ember. Ő alapítá a düsseldorfi képcsarnokot s az ottani observatoriumban ma is mutogatnak egy rendkívül művészileg összeállított serleget, — melyet szabad óráiban — nem volt neki naponkint több, mint 24 ilyen órája — önmaga faragcsált fából.

Akkor a fejedelmek még nem voltak ily gyötördő emberek s a korona erősen állt fejükön s éjente még egy hálósipkát vontak föléje és békén alvának, a népek is békén aludtak lábaiknál s ha ezek reggel fölébredtek, így szóltak: „Jó reggelt, atyánk!“ amazok pedig így feleltek: „Adjon Isten, gyermekeim.“

Azonban egyszer másképp lett; midőn egy reggel Düsseldorfban fölébredtünk s „Jó reggelt atyánk“-at akartunk mondani, csak azt láttuk, hogy atyánk elutazott volt s az egész városban tompa szorongás uralgott, mindenütt temetésszerű hangulat volt észlelhető, az emberek hallgatagon lappantak a piacra s olvasták a tanácsház kapujára illesztett hosszú hirdetményt. Borult idő vala, s a vékony Kilián szabó mégis vékony nanking kabátjában állongott ott, melyet egyébként csak otthon szokott viselni, kék gyapot harisnyái lelőgtak úgy, hogy mezetlen lábszárai szomorúan kikucsaláltak, míg vékony ajkai remegtek, mialatt a kitűzött plakátot mormogták. Egy agg pfalzi invalidus kissé hangosabban olvasá s némely szónál egyegy könnyesepp csurgott alá tiszteletet gerjesztő fehér szakállára. Én mellette álltam s vele együtt sirtam s kérdém őt, miért sirunk? mire ő így felele: „A választófejedelem köszönetet mond.“ És ismét tovább olvasott s ezen szavaknál: „a tanusított alattvalói hűségért“ és tovább: „Fölmöntünk kötelmeitek alól“ ezen szavaknál még keservesebben sirt. — Csodálatos szemlélni, ha ily kopott egyenruhájú, sebhelyes katonaarczu öreg ember egyszerre ily keservesen sirva fakad. Mig mi olvasánk, a választófejedelemi ezimer is levétett a tanácsházról; minden oly aggasztólag pusztán tünt fel, mintha napfogyatkozást vártunk volna; a tanácsnok urak szomorúan és lassan járkáltak, maga a mindenható utcaőr is úgy nézett ki, mintha már senkinek sem parancsolna s egészen békés-egykedvűleg ácsorgott, noha a bolondos Alajos ismét egylábra állt s örült grimasseokkal sáporgá a francia tábornokok neveit, mialatt

a részeges, sánta Gumpertz az utczacsatornában hemperegve szüntelen „ça-ira, ça-ira-t“ dalolt!

Én meg haza mentem és sirva panasztartottam el, hogy „a választó-fejedelem köszönetet mond.“ Szegényanyámnak volt baja velem; én tudtam, a mit tudtam, semmit sem hagytam kibeszélni fejből, sirva feküdtem le s éjjel azt álmodám: a világnak vége volt — a szép virágos kerteket és zöld mezőket, mint valami szőnyeget fölszedték a földről s összegöngyölítették; az utcaőr magas lajtorjára hágott s levevé a napot és a holdat; Kilián szabó ott állt s így szólt magához: „Haza kell mennem, szépen fel kell öltöznöm; mert én halott vagyok s még ma el kell temettetnem.“ S mind sötétebb lett, gyöngén csillámlott néhány csillag s ezek is lehulltak, mint őszszel a sárga falevél, lassankint eltűntek az emberek; én szegény gyermek, aggódva, szorongva jártam ides tova, végre megálltam egy pusztá pórudvar sövényénél s egy embert láték ott, a ki ásóval a földet felvájta; mellette rut, kaján asszony állt, a ki valamit, mint egy levágott emberfejet, tartott kötényében; ez volt a hold, melyet aztán nagy gonddal s aggodalommal tett a nyílt gödörbe — s mögötte állott a pfalzi invalidus, a ki zokogott s folyvást azt bő-tüzte: „A választófejedelem köszönetet mond.“

Midőn felébredék, a nap, mint közönségesen ismét besütött az ablakon, az utczán doboltak, s midőn lakószobánkba léptem s apámnak, aki fehér pudermantlijában ült, jó reggelt kívántam, hallám, mikép beszélte el a könnyelmű fodrász fodrozás közben tövéről hegyére: hogy ma a tanácsházban az új nagyhercegnek Joachimnak meghódolnak, s hogy ez a legjobb családból származott, s Napoleon császár nővérét nőül kapja, s valósággal sok vagyonnal is bír; hogy szép fekete haját fűrtökben viseli s nem sokára bevonulását fogja tartani s bizonynyal meg kell tetszenie minden nőnek. Eközben a dobszó folyvást hangzott az utczán, én kiléptem az utcaajtóba s nézegetém a bevonuló francia csapatokat, a dicsőség ezen örvendetes népét, mely csengve, zengve, dalolva vonult át a világon, nézém a vidáman-komoly gránátos arczokat, a medvesipkákat, a háromszinű kokárdákat, a tündöklő szuronyokat, a vidám könnyűlovasokat és az óriási, ezüsthimes tambour-majort, ki aranyos gombu botját egész az első, szeméit pedig a második emeletig is föl tudá vetni — hol az ablaknál épen szép leányok ültek. Én örültem, hogy katonát szállásoltak hozzánk — anyám nem örült — és a vásártérre siettem. Itt egészen másképp nézett ki minden, úgy tetszett, mintha a világot újra festették volna, új czimer függött a tanácsházon, erkélyén a vaskorlát himzett bársonyszőnyeggel volt bevonva, francia gránátosok álltak örökül, a régi tanácsos urak új arczot öltöttek vala s vasárnapi kabátjokat viselék, francziául néztek egymásra s *bon jour*-t kívántak, minden ablakból nők kandikáltak ki, kíváncsi polgári nép s fényes katonák tölték be a térséget s én egyéb gyermekekkel felmáztunk a nagy választófejedelmi lóra s onnan néztünk alá a tarka néptömegre.

Szomszédunk Péter fia s a hosszú Kurz majd nyakukat törték ezen alkalommal s úgy kellett volna nekiök; mert az egyik később elhagyta szüleit, beállt katonának, aztán megszökött s Mainzban főbe lövetett; a másik pedig utóbb geographiai kutatásokat intézett mások zsebében, minek következtén egy nyilvános fonó intézet tagja lett, majd széttépé ama vaskötelékeket, melyek őt ezen intézethez és a hazához fűzék, szerencsésen átjutott a vizen, s Londonban halt meg egy igen szűk nyakkötő által, mely magától összehuzódott, midőn egy királyi hív talnok a deszkát elrántá lábai alól.

A hosszú Kurz azt mondá nekünk, hogy ma nincs iskola a hódolat miatt. Sokáig kelle várunk, míg ez véget ére. Végre megtelt a tanácsház erkélye tarka urakkal, zászlókkal és trombitákkal s a polgármester ur, híres veres kabátjában, beszédet tartott, mely kissé hosszúra nyulott, mint a gummi-elasticum, vagy mint egy kötött háló sipka, melybe követ vetnek — de nem ám a bölcsesség követ — s melyből néhány kifejezést világosan megértheték, p. o. hogy boldogítani akarnak bennünket — s az utolsó szónál belefújtak a trombitákba, lobogtatták a zászlókat, megverték a dobokat s vivat-ot kiabáltak — s míg magam is vivat-ot kiálték, erősen megkapaszkodtam a vén választófejedelemben. És erre nagy szükségem volt, mert becsületesen elszédültem; már azt hívtém, hogy az emberek fejtetőn állnak, mivel a világ megfordult, a czopfos parókájú választófejedelem bőlintott és suttagá: „Fogózzál jól belém!“ — s csak az ágyuzásra, mely most a sánczokon megdördült, jöttem ismét magamhoz s lassan lezálltam a lovagszoborról.

Midőn haza mentem, ismét láttam, mikép tánczolt a bolondos Alajos egy lábon, a francia tábornokok neveit hápogva, s mikép hempergett a részeges, sánta Gumpercz az utczacsatornában s ordítá: „ça-ira, ça-ira;“ — s haza érve azt mondtam anyámnak: boldogítani akarnak bennünket, azért ma nincs iskola! SZULIK JÓZSEF.

A női fogház Párisban.

A polgárisodás, fájdalom! nagyon sok tekintetben a természet ellentéte; az, amint apránként az állam kedveért a kormányok és az egyház mint emberi szervezést kezökbe vették, elnyomta nagyobb részt az ember természetes létezését s ezt civilizált formába sajtolta. Midőn a szegénységet és gazdagságot teremtették, a lételeért való természetelleni harczot bűtták a társadalomba: és ha az emberek szabadon, szükségéik szerint élhetnének, nem lenne sem szegény, sem gazdag.

A föld sokkal többet termeszt, mint a menynyire az embereknek szükségök van, ha minden mindegyiké; de ha egyesek mint tulajdont, sokat ragadnak magukhoz, úgy a többinek nélkülözni kell. És a nélkülözéssel ébredtek fel az emberi természetben a hajlamok, hogy azt, mint igaztalanságot, elhárithassák; így született a lopás,

csalás, önzés, mely a bűnök forrásává vált. S mint-hogy a társadalom meg akarta tartani a mivel birt, azokat kártalanítani igyekezett, kik a polgárisodás által megjelölt büntettek által a társadalmirend természetlensége ellen fellázadtak. Mindazokat megölni szörnyű és kegyetlen lett volna; a polgárisodás humánitást hirdet, habár néha oly romokról is, melyeket ő maga teremtett önzésében. S így épített a társadalom, maga is mesterkelt világ lévén, még egy külön világot azok számára, kiket veszélyeseknek gondolt vagy kikben megütközött; ezen világ voltak a fogházak és börtönök, melyeknek száma a finomított polgárisodással nőtt s melyekben mai nap az ilyen számkivetett emberek iszonyu nagy száma rejlik.

Nők is lakják ezen, annyira különös világot, melyet a társadalom berendezett. Ámbár a nők nagyobb részt távol maradnak a létért való harcztól, melyben minden férfunak részt kell vennie, s úgy sokféle megkísértéstől és szenvedéstől mentve vannak, de mégis a börtönökben a nőnem is igen számosan van képviselve. A piperére és jólétre való hajlam arra készíti a nőt, hogy természetes ravaszágát és eszélyességét csalásokra, lopásokra és különféle ámitásokra használja fel, a könnyelműség, mely kísértések alkalmával a felszínre jut, oly ballépésekre viszi, melyeket a társadalom nem akar megtűrni, ha nincsenek a látszat és illem bő takarójával elleplezve. A gazdagnak lehetnek bűnei s a társadalom azért nem igyekszik tőle szabadulni; a szegény bűnhődik — ha természetes hajlamainak enged — a börtönben.

A francziák, minden előékeny udvariasság és galanteria mellett e tekintetben szintén nem értik a tréfát, épen azért, mert fölötté civilizáltak. Szánalom nélkül teszik a nőt, legyenek szépek vagy rútak, fiatalok vagy öregek, a börtönbe, ha a társadalmi rendszabály és annak törvényei hinárjába bonyolódtak és megbotlottak.

A Szent-Lázár című női fogházban, hol csak az ártatlanabb vétkeseknek, s nem fölötté hosszú ideig, kell bűnhődniök, a kormány 1400 szállást tart készen számukra, s meg kell vallani, hogy azok, ha nem is az utánok való tudakozásnak, de a szükségnek — a törvény értelme szerint — nem felelnek meg elegendően.

Oly női fogház, mint a Sz.-Lázár, fölötté érdekes és lélektanilag tanulságos látványt nyújt a különfeleség miatt, miben itt a női természet, nem tekintve a látszatra mint „odakün“, nyilvánul. A férfi a börtönben sem igen változtatja meg jellemét. De a nő, kinek egész életében a látszat oly fontos szerepet játszik, egészen mássá válik, ha ezen látszat, úgy mint a Sz.-Lázárban, róla lehull s kénytelen magát létének egész prózájában mutatni. A demi-monde hölgyei, kik odakün oly fényesek, oly pompások, mily szinteleneknek tünnek fel itt, midőn a külmáz lehull róluk! S mégis mi módon élnek itt mind együtt, mindazon hajlamoknak hódolni igyekezők, melyek sajátjaik.

Mily könnyen eshetik a leány — a Sz.-Lázár-fogházban többnyire ilyenek vannak — a tör-

vény szolgálainak mindig kinyújtott karmai közé. A szolgáléány gyakran nem állhat ellent a kísértésnek s elsajátít egyet-mást urasága holmijából; a szegény gyári munkásnő, elesábitva a női piperévagy által, elvisz a gazdag gyárostól egy darab kelmét, s a tett pillanatában nem is gondolja, hogy az bűn. A bizonytalan állású hölgyek, kik szintén oda jutnak, ha a körülmények által a fényűzés trónjáról leszorítottatnak, melyre őket a pazar gazdagok pillanatnyi szeszélye emelte vala, s végre ama kitanult nők, kik nem esnek törökbe könnyelműségből, ők nagyon jól ismerik azokat és úgy hajtják végre cseleiket, hogy kikerüljék, de a szerencse némelykor elhagyja őket is. Ezek a boltokban, az ékszárusoknál lopnak, avagy segítik szeretőiket, kik harczzban állnak a társadalommal. Aztán a tönkrejutottak, kik mindentől elhagyatva nem tudnak hova lenni az életben s ezért közönyösek a törvény, és a bölcs elrendezés iránt, tengnek a mint nekik tetszik, hol koldulva, hol lopva, hol kóborolva, de mindig azon ohajtással, hogy vagy a börtönben, vagy a kórházban a napi élet gondjától megszabaduljanak.

Mindezeket beviszi a szent Hermandat szolgálója a Jeruzsalem-utczába, a komor házba a rendőrigazgatóság épületében a Cité-ben, hol az első emeleten ama nagy terem van, melyben egyelőre valamennyi, a törvény előtti egyenlőséget ismerni tanulja.

Itt vannak ők bársonyban, selyemben és rongyokban, kalapjaik és sáljaik ott függnek a fogsokon a faágyak felett, melyek nappal felkapcsolatnak a falra, este leeresztetnek, egyszerű szalmazsák képezi az egész ágyneműt. Innen hija őket az ő, az első kihallgatásra; itt várják sirva vagy nevetve, szomorun vagy vigan fecsegve a jövő dolgokat. Itt irnak szeretőiknek, szülőiknek, rokonaiknak vagy barátaióiknak, és a nyílt leveleket — miután a rendőrigazgatóságnál elolvastattak — pontosan küldik el az illetőknek. Ide jön reggel és este a „cantine“, a szatócsnő, ki kenyeret, sajtot, húst és bort árul. Végre ujra hija őket az ő, ki gyakran tréfál velök s ők mindig azt remélik, hogy a szabadság órája ütni fog, még akkor is, midőn lenni a kocsira ülnek, mely őket Sz.-Lázárba viszi, hol pöreik végét kell megvárniök.

Sz.-Lázár ezután ama világ, melyhez hosszabb vagy rövidebb ideig tartoznak, előbb mint vizsgálat alatt lévő foglyok, aztán mint elítéltek. A vizsgálat alatt levő fogolynő társai által határozottan lenézetik, kivéve ha pénze van, hogy magának külön szobát 16 sous napi fizetésért kibérelhet és élelmezését is fizetni képes. Ha ezt nem teheti, akkor társnőivel él, kik itt, úgy mint ő, sorsuk eldöntésére várnak, egy közös teremben vagy a szabad órákban az udvaron, hova néhány fát és virágot ültettek; ezek rosszabb eledelt kapnak mint az elítéltek, fehéreműt és ruhát sem kapnak, és néha, ha hetek is elmúlnak mielőtt az igazságügyi palotába bíráik elé viszik, öltözékök gunt üz a gonddal, melyet most is ráfordítani

igyekeznek. Innen is irhatnak még ugyan rokonaiknak s küldhetnek nekik ruhát vagy pénzt; de hányan vannak, kiknek egyébök sincsannál, a mit testükön hordanak! Hányan, kiknek senkijök sincs saját magukon kívül!

Ezen szerencsétlenek nagyobb száma nem párisi születésű, messze vidékről jöttek az öröm és boldogság arany álmaival ezen modern Babelba, hol elvesztek, elsülyedtek, mert ez naponta követeli áldozatait a polgárisodás nevében. Mit tehetnek ők mást, mint hogy Sz.-Lázárban a körülményekhez simuljanak, a szomorú gondolatokat elűzzék s az időt társnőikkeli multság által legöljék?

Olyan nők sem hiányzanak, kik őket, ha így szabad mondanunk — a börtön filozofiájába beavatják, s így az utolsó köteléket is felbontják, mely azokat a társadalommal egyesítette, hogy a bűnök és gonosztettek világának megnyerjék. Fiatal és ősz bűnösök, kik bizonyos időkből rendszeren látogatást tesznek a börtönben, kigunyolják a busongó bűnbánókat, kiírtják reményeiket s bebizonyítják előttük, hogy az ilyen helyzetben legjobb, ha átengedik magukat az ördögnek.

Ezen megárák, minthogy minden bűnben és gonoszságban fölötte tapasztaltak s ezért a törvényt is jól ismerik, úgy tudják mindig dolgaikat intézni, hogy csak rövid időre ítéltetnek el — nagy tekintélyben állnak Sz.-Lázárban, mindazok felett uralkodnak, kik fiatalabbak, jobbak; úgy mint a vizsgálat alatt levőknek is tanácsot adnak, behálózzák a még ártatlanokat barátságukkal, felfogadják azokat, kiszabadulásuk idejére mint tapasztalatlan társnőket, kik épen azért bizalmat gerjesztenek. A szegény szerencsétlen, ki először borzadálylál hallgatá ezen cynikus tanokat és megjegyzéseket, végre megadja magát, kétségbeesik társadalmi becsületének ujjaszületésén, még egyszer megsirattja, s aztán nem foglalkozik többé ily kínos gondolatokkal, s legjobb vigasztalást lel abban, ha a csábító tanácsát követi.

Mit csináljon a számkivetett a falak mögött? Társaihoz csatlakozik s azt teszi, a mit ők tesznek. A nők itt is multságra gondolnak, s ehhez tartoznak a sajtóságos börtöni játékok és mindekelőtt a balhit cultusa. A leányok és nők Sz.-Lázárban ezerféle módon igyekeznek a jövőt megtudni. Minden tárgynak bizonyos jó vagy rossz jelentősége van, az öregek betanítják a fiatalokat. A legkedveltebb jóslások egyike a következő: három golyót alakítanak kenyérbélel, mindegyikbe kis papirdarabok vannak szúrva, egyikre ezt írják: szabadulás, a másokra elítélés rövid időre, a harmadikra elítélés hosszú időre. Ezt a három golyót beteszik egy pohár vízbe, s az illető addig imádkozik, míg a víz a golyók egyikét feloszlatta s a czédula szabadon a vízen úszik, mely sorsát hirdeti.

De csak az elitelt lesz valóban a ház gyermekévé, ő minden héten kap tiszta fehérneműt, börtönruhát, faczipőt és elegendő ételt, szóval min-

dent, a mi szegényes életre szükséges. A szabad órákban úgy mulatnak az udvarban, mintha valami nevelőintézet növendékei lennének. A hiúság megmaradt nekik; s mutatkozik nemcsak a piperében, melyet mindenféleképp megszereznek, de még inkább az előbbi életökre vonatkozó kérdésben és dicsekvésben.

Svalóban vannak köztök olyanok, kik azzal dicsekedhetnek, hogy röviddel ezelőtt még elegáns tilburyban a boulognei erdőben kocsiztak, kinek fejedelmleg berendezett lakása, pompás öltözékei, cselédjei és — főrangú imádói voltak; s erről ábrándozik még a börtönöltönyben, a faczipőben is, melyek lábát fedik, azon lábat, melyet annyira csodáltak! A tulajdonképeni gonosztevők, a tolvajnok, az orgazdák, ép oly büszkén sorolják elő kedveseiket, kik a börtönök arisztokrátiájához tartoznak, és hosszú évekre a Bagnoban vagy a fegyenczházakban vannak.

Ha ezeknél a megszabadulás órája közelg, úgy azon igyekeznek, hogy ilyenmü jó barátokkal ellásák magukat, midőn Sz.-Lázárból kilépnek, kikkel aztán a közösen elkövetett bűntettek gyümölcsét élvezik. E végre létezik bizonyos póstai összeköttetés a férfibörtönök és Sz.-Lázár közt. Az egyikből vagy a másikkól ügyes, tapasztalt kiszabadult férfi vagy nő a másikba küldetik, hogy ottan közölje a kiszabadulás napját. Például Roquette-ből hoz ezen küldöncz egypár művirágot Sz.-Lázárba, melyeket valamely öregebb gonosztevőnőnek be tud csempészni. A csokor három virágból áll s azt jelenti, hogy a meghatározott napon három gonosztévő szabadul ki, s azokat ismerik el szeretőül, kik egy bizonyos helyen s időben ama három virágot előmutatják. Ezen virágokat felette nagy szorgalommal keresik ama nőknél, kik szinte azon időben kiszabadulásukat várják.

Az ártatlanra pedig, ki tán a legjobb szándékkal távozik Sz.-Lázárból, mint a borzadalmak helyéről, gyakran még más veszély is vár. Vanak oly kitanult kópék, a kik a törvénszéki tárgyalások szerint egy vagy más csinos fiatal leány kiszabadulásának napját kiszámítják; ők fogadják a szerencsétlent kiléptekor s megkínálják szerelmükkel; ha visszautasítatnak, azzal boszulják meg magukat, hogy a szegény áldozatot úzik, s elkövetett és megszenvedett ballépését azoknak árulják el, kiknél védelmet keres.

Másoknak megint különböző czéljuk van velök. Azon igyekeznek, hogy a szerencsétlen teremtések bizalmát megnyerjék, és aztán vagy új ballépésekre csábítsák, vagy mint kémet használják. Ezen nyomorultak pedig a titkos rendőrök.

S... W...

Gondolattörödékek.

A szabadság, mely után vágyunk, szerelmünk; a szabadság, melylyel birunk, hitvesünk, kinek birtokában senki sem zavar. Börne.

* * * *

Az ész erejének foglalkozása épen oly jóltevő hatást gyakorol az emberre, mint a nap a természetre: szétszórja a kedély felleget, megvilágítja, átmelegíti és felemeli lassankint a szellemet erőteljes nyugalomra. Humboldt V.

* * *

Minél nagyobb a gyengeség, annál több a hazugság; az erő egyenesen jár; minden ágyúgolyó, melynek üregei vagy gödrői vannak, görbén száll. Jean Paul.

* * *

A mi az arany a gyémántnak, az a szó a gondolatnak. Szüksége van rá a befoglalás végett, de csak kevés kell hozzá. Voltaire.

* * *

Az önmegtartóztatás fájának elégség a gyökere, meglegedés a gyümölcse. Diderot.

* * *

Azon emberről lehet mondani, hogy jelleme van, ki azt, a mi életében nem szép, a mi zavart és bonyolódott, elvek által a legszűkebb korlátok közé szorítja; ki a lét ezen elleneit ismeri, s őket, ha kísérletet tesznek különféle álarczban visszatérhetni, fékezni tudja, hogy a szabad, világos életnek tág tere maradjon. Bührten.

* * *

A szenvedély csillám, a szerelem virág, a bártság arany, de a tiszta önzéstelen szeretet gyémánt, melynek tiszta fényét a szenvedélyek harcza el nem homályosíthatja. K. I.

Színház és művészet.

✓ Nemzeti színház. Nov. 8-tól 21-ig előadattak: „Báró és bankár“, dráma, Szigeti Imre föllépteül; „Lohengrin“, opera; „Az üldözött honvéd“, dráma; „A párisi szegények“, színmű; „Mártha“, opera, Saxlehner Emma k. a. föllépteül; „A Benoiton-család“, vigj.; „Zampa“, opera; „A jó falusiak“, Sardousikerült vigjátéka, először; „Álarczos bál“, opera; „Az üldözött honvéd“, dráma; „A jó falusiak“, vigj.; „Lohengrin“, opera; „A jó falusiak“, vigj.; „A fehér nő“, opera.

✓ Saxlehner Emma k. a. és Szigeti Imre valószínűleg szerződtenet fognak nemzeti színházunkhoz. Azt is mondják, hogy az igazgatóság lépéseket tett Benza k. a. megnyerésére, ki jelenleg a bécsi operaház tagja s igen szép hanggal és jó iskolával bír.

✓ Schwartz Róza k. a. Debreczenbe és Kolozsvárra készül vendégszerepekre, azután pedig külföldre megy, hol bizonyára nagyobb tér nyílik tehetségeinek érvényesítésére, — mint itthon.

✓ Reményi Ede e hó vége felé indul Amsterdamba, hova több hangversenyre fényes feltételű meghívást nyert. Valószínű, hogy Amster-

damban ismét új meghívásokkal leend megtisztelve.

✓ Joachim, nagyhirű hegedűművész hazánkfa jelenleg Bécsben van, honnan Pestre készül néhány hangversenyre.

✓ Kérélem. Zimay László, a „Dalsokor“ cz. zeneszerzemények írója és kiadója, kéri ivartóit, hogy gyűjtésök eredményét hozzá mielőbb beküldjék, mert a mű a napokban már szétküldetik.

✓ A Rany-album. A Ráth Mór kiadásában közelebről megjelenendő Arany-albumról írják a lapok: Nyolcz fénykép van benne. Than Mór és Lotz Károly jeles művészeink rajza után nagy költők néhány remek plastikus alkotásának sikerült illusztrációi. Ezek: a Családi kör, Szent László, Rozgonyiné, az egri leány, rege a csodaszarvasról, Mátyás anyja, Rachel és a walesi bárdok. A művészek versenyeztek a költővel az eszmének képzőművészeti kifejezésében; s a külső technikai kiállítás is megtette a magáét, hogy diszes és méltó keretet adjon az egészhez. Papir, nyomás, kötés mind a legszebb s nálunk eddig példátlan diszű.

✓ Székely Bertalan egy nagyobb történeti festményt végezett be, mely az egri nők vitézségét ábrázolja a vár védelmében. E mű egyelőre a bécsi akadémia idei tárlatában lesz kiállítva. Vajha sikerülne megvenni e képet a hevesmegyei nőknek, azon gyűjtött összeg gyarapításával, melyet most más célra szándékoznak fordítani. Műkedvelői előadások, táncvizgalmak, stb. jövedelméből ez összeget talán kikerekíthetnék.

✓ Egy kitüntetett képiró. Tewele Ferdinánd jelvényző és történelmi képiró egy történelmi allegorai műalbumot készített, melyet ő Felsége a király elfogadni és a fennemlített képirót a nagy arany-éremmel kitüntetni méltóztatott. Az album ránk nézve nagy érdekléssel bír, mert Magyarország vezéreit és királyait foglalja magában.

✓ Morgenstern zongoravirtuóz hazaérkezett Párisból, hol alkalma volt Ő Felsége és a francia császárné előtt is játszani. Párisban adott ki egy „Scènes de bal“ czimű szerzeményt is, Metternich herczegnének ajánlva, s e szerzeményről párisi a zenelapok kedvezőleg irnak.

✓ Hellmesberger jeles quartett-társulata is fog hangversenyeket adni a mostani idényben. Decz. 16, 18 és 20-dikán tartják meg, ha csak addig valami közbe nem jő. A zongorarészeket Epstein (Bécsből,) Deutsch Vili, Stocker és Theindl fogják játszani.

✓ A lipcsei Gewandhaus hires termében Adalburg levag, kinek „Zrínyi“ czimű operájára most készülnek a nemzeti színházban, mult hó végén hangversenyt rendezett saját műveiből. 50—60 személyből álló zenekar adá elő a „Wallenstein“ és „Zrínyi“ czimű dalművek nyitánsymphoniáit, a „Bosporus partján“ czimű ábrándot, mely két részből áll, török dallamokkal, s azon „Te Deum laudamus“-t, melyet Miksa csá-

szár trónraléptek a mexikói nagytemplomban adtak elő. Résztvett az előadásban két nagy dal-kör is, s a többi közt Claudius egy ismert dalát éneklék. A lapok elég ismeréssel szólnak Adelburg zeneszerzői képességéről. A „Leipziger Nachrichten“ említi, hogy a két egész óráig tartó hangversenyben a közönség meggyőződött, hogy Adelburg iránya a zenei drámához hajlik, s hogy műveiben sok jó van, s hogy egyszersmind már is igen gyakorlott zenekarismerő.

Levelezés.

(F. L.) **Zom¹or**, nov. 6. Közelebb két kedves esténk volt: *Szuck Róza* gondokaművész nő okt. 31-én s nov. 4-én tartott hangversenyei. Mindkét este válogatott közönség volt a „Vadászkürt“ nagy termében. A második sokkal látogatottabb volt mint az első, először mert ekkor számos vidéki volt Zomborban, másodsor pedig, mert az első hangverseny megtartásának híre nem a legjobb módon lett közzétéve, a hirdetések kihordók ügytelensége és lassúsága miatt. A hangversenyekben a művész nő iránti tiszteletből közreműködtek: *Latinoics Emma* k. a. (zongorán), *Schneidhoffer János* ur (hegedűn), *Marschall György* ur (zongorakisérésben), *Jabloukai Géza* Petőfinek „A hazáról“, *Tóth Kálmán*nak „Feledsz“ című költeményeik szavalásával és *Herczenberger Sándor* zenekara.

A Párisban is kitüntetett gondokaművész nő játékáról egyebet mitsem írhatunk, mint azt, a mi már a lapokban olvasható volt, hogy t. i. művészi hírnevének megfelelően. A szerint fogadták is, és játékát tapsvihar, éljenek, virágkoszorúk követték. A második hangverseny alkalmakor egy nemzeti s széles pirosszalaggal ékített szép virágkoszorút kapott. A piros szalag egyik végén „A boldogság örök zöldje koszorúzza életed“, a másikán pedig a „műsorozat“ volt arany betűkkel kiírva. Ugyanekkor zombori tisztelői emlékül egy arany karperecczel (melyen „Zombor, nov. 4-én 1867“ van vésvé) és ezüst ezukortartóval tisztelték meg. Azonkívül még számos megtisztelésben részesült. Éjjeli zenét kapott. A műkedvelők is dícséretesen oldották meg feladatukat, bizonyítja azt a tapsvihar. A „zombori dalárda“ ezuttal megrovást érdemel, mert a kért közreműködést megtagadta, azon okból, hogy a „dalárda“ most nincs az énekléshez elkészülve. Furesa, hogy egy élet, mely több év óta áll fenn csupán az ének ápolására, nincs elkészülve énekre. Furesa annyival inkább, mert a dalárda előadást tartott, s akkor tudott énekelni.

Hirharang.

* (Királyné Ő Felsége névnapját) megünneplék templomokban, színházakban, s a mi többet jelent, a szívek áldáskívánatában is. A Fejedelemszony tényekkel mutatta ki évek óta, hogy szereti Magyarországot, beszéli nyelvünket, olvassa írónkat, rokonszenvvel van ügyeink iránt, s ezért mindnyájan hálát érezünk iránta, boldog és hosszú életet kívánva neki, ma és mindenkor.

* (Szerencsétlenség.) **Bartal György** képviselő Szegzárdon feldülés következtében lábát eltörte.

* (Türr István megtiszteltetése.) **Türr István** tábornokot, midőn Baján volt, a város diszpolgárrá, a bajai honvédegyet, czéllövész-társulat és a polgári egyesület pedig tisztb. tagjának választotta meg. Az ezekről szóló nyomtatványokat a bajai nyomda állítja ki nagy csin- s izléssel.

Az átadásra **Tóth Kálmán**t, mint Baja orsz. képviselőjét kérték fel.

* (Halálozás.) **Zitterbarth Mátyás** hírneves építész, huzamos betegség után, életének 64-ik évében jobb létre szenderült. A magyar nemzeti színház, a vakok intézete, a feldunasori rakpart, melyeknek ő volt építője, soká tartandják fenn nevét.

* (Két figyelemre méltó) nagy fényképet láttunk közelebb, melyek az ifju gr. **Pálffy Lipót** tollrajzai után készültek. Egyik hazánk történelmét ábrázolja, melynek fényképeiből a jövedelem nemzeti muzeumunké lesz. A másik **Vörösmarty** álmát jelképezi a „Szózat“ értelmében. Alul a költő szendereg, s a jelen kort életképies alakok csoportosulnak, felül pedig a jövő geniusa lebeg a bőség-szarvával, melyből az eljövendő „jobb kor“ malasztjai hullnak. E lelkes tárgyú művek komposztójában és kivitelében a bírálat találhat ugyan kifogásokat, de egészben véve tehetség és buzgalom jeleit üdvözölheti bennök. Általában a fiatal gróf, kilépve a hagyományos nevelés köréből, idejének nagy részét a hazai történelem, irodalom tanulására fordítja, hogy minél lelkesebb fia lehessen a hazának. A fiatal gróf uti jegyzeteiből, melyek magyar dolgokra vonatkoznak, alkalmunk lesz egy érdekes részt közleni, — írják a „Főv. L.“

* (Királyné Ő Felsége) ismét angora-seilyem prémzetű, fekete bársony magyar kucsmát rendeltetett meg, **Krippel Anna** asszony divatkereskedéséből.

* (**József főherceg**) közelebbi Pesten létekor két magyar öltöny-darabot rendelt meg ne-jének. Egy gazdagon himzett női szűrt s egy arany-csipkés főkötőt. Katona **Csurgai Fanni** asszony készíté el jó izléssel s valódi magyar formában. (Lakik: sebestyéntér, 2. sz.)

* (**Savary ur**) több angol ujság levelezője, s jeles tájképfestő, kinek két kiállított tájképét a francia császár vette meg közelebb, Pestre érkezett, a magyar viszonyokat tanulmányozni. Itt van még mindig **Goldschmid Ágost** is, ki mint szónok és író Angliában sokra becsültetik.

* (A szegény-gyermek kór házi egyesület) december hó elsején, délelőtti 11 órakor, az intézet helyiségében (ősz-utca 2. szám) fogja tartani idei közgyűlését, következő tárgysorozattal: az utolsó közgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása, az igazgató választmány jelentése, orvosi jelentés, az alapszabályok megváltoztatása, és netaláni indítványok.

* (A magyar mágnásság) — mint egy történeti közlésben olvassuk, — nem valami régi eredetű. A régi „comes“ nem gróf, hanem „ispán“ volt, mely hivatal-név lévén csupán, nem szállt föl a fira. **I. Ferdinánd** alatt csak két magyar grófi család volt, a **Zrinyi** és **Frangepán**, melyek e címet még azelőtt idegen hatalmaktól nyerték. A bárói címet **I. Ferdinánd** hozta be, s az akkor báróságra emelt családok közül fenn vannak még a **Balassa**, **Csáky**, **Nádasdy**, **Révay** és **Zay** család.

dok, melyek némelyike később grófságot nyert. A Batthyániak 1603-ban lettek bárók, s a grófi czimeket csak a 17-dik század elején kezdték adományozni. Szóval a mohácsi vész előtt a tősgyökeres magyar világ nem ismeré a mágnásságot, s csak az ausztriai ház honosítá meg nálunk. (F. L.)

* (Benedek Aladár) tisztelettel újból kinyilatkoztatja, hogy újabban megjelenendő versgyűjteménye a t. gyűjtők és előfizetők késő és folytonos érkezése miatt 15–20 nappal később fog megjelenni, a nevek kinyomathatása végett. Ez okból tehát még folyvást, egész november utóljáig elfogad megrendeléseket, akár előleges akár utólagos fizetés (póstai utánvétel) mellett, de ezuttal igen kéri t. ívtartóit, vagy aláíróit, hogy ez idő alatt okvetlen sziveskedjenek jelentkezni nála (bástya-utca 2. sz.), hogy ne kelljen tovább késlekednie, hogy tájékozhasssa magát a nyomtatandó példányok mennyisége felől.

* (A császárfürdőnek) téli idénye is van. A folyosókat üvegtáblákkal zárták el, az éttermet kényelmesen rendezték be a kávéház mellett, az egész épületen s a gőzfürdőben is tetemes javításokat tettek. Mint halljuk, látogatják is folyvást.

* (Pesten egy esinos fogat,) rajta fekete posztós, prémes s fényes zsinóros kocsis tünt fel valakinek annyira, hogy a kocsistól megkérdezé: „kinek a kocsisa?” A kérdezett így felelt: „Az országé!” Ez a cseléd a gödöllői uradalom (egykor Sínáé, most a magyar államé) cselédei egyike volt, kik magukat az ország cselédeinek nevezik.

* (Szerencse.) A közelebbi sorshuzások egyikén Fröhlich Vilmos kolozsvári polgár volt a főnyertes. Nyereménye 60,000 ft.

* (Disztornázás.) A tornaegylet disztornázása mult vasárnap a nemzeti lovarda nagy termében, fényes eredménnyel ment végbe. A tornászok a gyűrűhintán és nyujtón különösen kitűntették magukat, és férfiúi erejük kifejtésében nagy bátorságot tanusítottak. A tornázás előnye épen abból áll, hogy a testi erőre fektetett bátorság öntudatos kifejtésével a szellemi erőt is neveli. A kötélmászás- és ugrásból dijt nyertek: Friedländer Frigyes és Császár; a mászásból Bartok Nándor és Jankovics Gyula.

* (Pesti iparbank.) A pesti iparbank igazgatósága a közgyűlés határozata folytán felhatalmazást nyert egy ház vétele- vagy építésére. Az igénybe vehető összeg nem kevesebb mint 400,000 ft. A pesti iparbank azon kellemes helyzetben van, hogy 1.600,000 forinton fölül rendelkezhetik.

* (Mexikói növények.) Mint a laibachi ujság írja, némely mexikói növény-magvak, melyeket Mexikóból hazajött önkénytesek hoztak, a mult nyáron nagyobbára mindenütt kikeltek. Különösen díesérik a mexikói fekete babot, mely az első kísérletnél mindjárt gazdagon gyümölcsözött.

* (Árleszállítás.) Kílatás van rá, hogy a távirati és levéldijakat leszállítják. Ez az, mit mindenki óhajtva vár. Az egyszerű távsürgöny ára 80 krról 50 krra, egyszerű levéldij 5 krról 3 krra szállittatik le.

* (Uj fák a lánczhidtéren.) A lánczhidtér kivágott fasétányát jövő tavasszal ujjal fogják helyettesíteni, beszélük a városban. Kérdés azonban, ha sikerülend-e oly gyorsan uj fákat varázsolni oda, mint a hogy az előbbieket irgalmatlanul kiirtották. Jó földben is idővel jár az ily ültetés sikerülte, a míg itt a városban a kövezet, a gázcsövek, a külső por mindannyi akadály gyanánt állanak elő.

* (Egy sörfözde vasutja.) A Bécs melletti Kis-Schwechátban levő sörfözde tulajdonosa, az ismert Dreher ur, e sörfözdetől a schwechat-klederlingi vasuti állomásig saját költségén egy mellékvonalat építettett.

* (A magyar gazdasszonyok egyletének nov. havi választmányi ülésében) a folyó tárgyakra elintézés után bejelentetett az egylet árvaleánynöveldejének javára okt. 30-án adott hangverseny eredménye. Tiszta jövedelem volt 205 ft. 81 kr. — Az igazgató választmány kötelessége érzetében a hangverseny zenerendezőjének Huber Károly urnak, továbbá Lendvay Mártonné urnőnek, Stadler H. és Human Olga kisasszonyoknak, Füredi Mihály, Plotényi Nándor, Spiller Adolf, Deutsch Vilmos és Szuk Lipót urnaknak a jótékony czél iránti kegyeletből minden díj nélküli közreműködésért nyilvános köszönetet szavazott.

Bejelentetett az egyleti árvaleánynöveldejének javára: gr. Karácsonyi Guidó urtól 600 ft., Pestváros alk. hatóságától megszavazott évenkénti 100 ft. segélyezés, L. A. 27 ft., Mihálik János minisztertanácsos urtól 20 ft., Szabó-Dulovits Valeria 5 ft., Hollán Ernőné és Mihálik Etel urnőktől gyümölcs és sütemény, Fauser urtól orvosi szerek kiszolgáltatása és Pernhard Jakabné urnőtől 10 ft. a gyermekeknek karácsonyi ajándékul. Mindezen kegyes adományokért az igazgató választmány köszönetet mondva, felkéri a t. cz. nagy közönséget árváinak továbbá pártolására.

Uj tagoknak bejegyeztettek: alapítónak: gr. Karácsonyi Guidó 600 fttal, Cserhalmay Ferenczné 100 fttal; igazgató tagnak Ruttkay-Kosuth Alojzia s Vörös Pálné szül. Beniczky urnők.

A választmány meghagyásából

Sztupa György, jegyző.

Vidéki pósta.

△ (Pozsonyi izraeliták) enapokban nyujtották át Schönbrunnban a szokásos Márton-ludakat, melyeket ezuttal nemzeti szalaggal ékesítették. Királyné ő felsége, a trónörökös, Gizella főhercegnő és Zsófia főhercegasszony két-két darabot kaptak, király ő felsége pedig négyet.

△ (Jótékonyági bazár.) Az aradi vértanuk szobra javára Aradon bazárt rendeztek, mely 2000 forintot jövedelmezett. Minden kigondolható mód igénybe lön véve, hogy a jövedelem nagy legyen. A többek közt a hölgyek pén-

zért adták a kézesókot, két szivart 90 forinton adtak el stb.

△ (Kőolaj-forrás.) Bihar megye Derna helységében kőolaj-forrásokra akadtak.

△ (A köpcesényi uradalomban) e hó 1-sején fényes és ősi szokásból eredő ünnepély volt. Batthyányi Antónia grófnő vette birtokába az uradalmat. Dél körül érkezett meg, s banderiumok lovagoltak eléje; nagy néptömeg, taraczkövések és zajos éljenzés fogadták. A kastélyon zászlók lengtek nemzeti és családi színekből. Az uradalom ünnepélyes átadásának szertartásait Pongráczy ügyvéd végezte. Aztán a plébános tartott üdvözlő beszédet a nép nevében. Ezek után következett a községi elöljárók bemutatása. Mindjárt a bemutatások után az új birtokosnő a szegényekről emlékezett meg, s 50 családapát és özvegyet részesített segélyben. A kastélyban zene szólt s táncz végezte be az ünnepélyt. A nép közt bort és keneret osztottak ki.

△ (Pécsett) Kossuth Lajost választották meg képviselővé.

△ (Lóvonatu vasut vidéken.) Nyiregyháza és Unghvár városok összekapcsolására lóvonatu vasutat terveznek. Fejértó és Nagy-Kálló, illetőleg Kálló-Semlyén között is akartak néhány év előtt létesíteni ily vasutat. Vajha mindkettő valósulna.

△ (A közbiztonság Kolozsvártt.) Kolozsvárról írják, hogy a közbiztonság, mely a mult hetekben ott többféle veszélyeztetést szenvedett, még nincs helyreállítva. Rablások még gyakran fordulnak elő. — Zabolán a Mikes család sirboltját kirabolták.

△ (Verekedés Pécskán.) Pécskán a mult héten egy névnapi ünnepély alkalmával, katonák és polgárok közt verekedés fejlett ki, melynek egy alhadnagy lett áldozatává. A verekedésre a katonák tolakodó és rakoncátlan magaviselete adott alkalmat.

△ (Földrengés.) Arad megye Monyorókerék községében f. hó 5-én reggel 7 óra felé könnyű földrengést éreztek. A tünemény éjszakeről délnek vette irányát.

△ (Új föld.) A teljesen kiszáradt Fertő medrének felhasználásával igen szép s főleg igen termékeny földet nyertek a szomszédos birtokosok. A nyert tér 8 négyszögü mértföldnyi és a legszebb reményekre jogosít. Legtöbb földet kapott Eszterházy hg és a heilingenkreuzi apátság, — mely utóbbi tőkepenz hiányában bérbe adandja új birtokát. Termékenysége teljesen ki leendő aknázva azáltal, hogy közlekedési eszközök nem fognak hiányozni. A bécs-győri, a bécs-sopronyi és a kilátásba helyezett soprony-pozsonyi vasutvonalok e vidéken mindenütt igénybe vehetők.

△ (Vihar a vidéken.) Mint egy alföldi vidéki lap írja, a tiszai malmokat helyenkint annyira megrongálta az utóbbi időben dühöngött vihar, hogy azok közül több egészen tönkrement. A szegedi malmok egyikében több ember veszélyesen megsebesült. — Horgas környékén mintegy 27

távirati oszlopot döntött ki a vihar. A közlekedés emiatt azonban csak rövid ideig szenvedett akadályt, mert az oszlopok felállítása végett legott intézkedés történt.

△ (Rablás.) Fogarasból írják, hogy ott egy fiatal hölgytől 2400 forintot raboltak el. A rablást erőszakoskodás előzte meg, mert az említett hölgy össze volt szurdalva.

△ (Vasutügy.) Az arad-fejérvári vasutvonalhoz tartozó piski-petrosenyi szárnyvonalat még a jelen tél folytán munkálatba veszik, hogy a lejt-mérést mielőbb befejezhessék.

A nagyvilágból.

‡ (Ő Felsége) Párist a lakosság szivélyes bucsuzaja közt hagyta el, s a dél-németországi városokban is, a hol átutazott, kitüntető tisztelettel fogadták. Eleintén úgy volt, hogy ő Felsége egyenesen Schönbrunnba megy, de a bécsi lakosság üdvözölni óhajtván fejedelmét, a bevonulás esütörtökön 4 és 5 óra közt történt meg. A pályafőnél polgári és katonai nevezetességek, küldöttségek és számtalan nép üdvözlék a megérkező császárt. Zelinka főpolgármester tartá az üdvözlő beszédet, és hangsúlyozta a szavakat, melyeket ő Felsége Párisban a béke szükségéről nyilvánított, valamint kiemelte azt is, hogy Ausztria jövőjét csak népszerű törvények biztosíthatják. E beszédet háromszoros éljenzéskövette. Ő Felsége melegen köszönte meg a főváros általi fogadtatását, és kijelenté, hogy Ausztriának főfeladata a béke fenntartásár működni. E választ nagy lelkesültséggel fogadták, és később is, midőn a császári lakba bevonult, az utcákat ellepett nép mindenütt szünni nem akaró éljenekkel fogadta.

‡ (Párisban ő Felsége) különböző tárgyakat vásárolt az osztrák kiállítóktól. Többi közt a következőket: Metejko nagy képét (a Belvedere számára) 50,000 frankon; Grottgér villanygépjét 2000 frt., a polytechnikum számára; Lobmeyer serlegét 5000 frankon (ajándékol van szánva Hausman urnak); egy gótalaku csillárt kargyertyatartókkal, szintén Lobmeyertől, 8000 frankon (valaki számára a francia udvarnál); fegyvereket Peterlongo-tól Rudolf koronaherceg számára, s egy diszedényt Fischer herendi gyárából, mely Eslingen hercegnőnek Párisban van szánva. Ő Felsége egyidejűleg egy pompás zongorát Bösendorffertől, mely Erzsébet császárné tulajdona volt, Eugenia császárnénak ajándékozott.

‡ (Sarolta császárnéről.) Sarolta császárné állapota még mindig szomorú és aggodalmakra nyujt okot. Minden iránt közönyt mutat s eltompultság uralkodik rajta, a mi szellemi életét sötét homálylyal vette körül. Férje után nem kereszteszködik, s környezete nem is nyert még alkalmat, hogy sorsáról neki felvilágosítást adjon.

‡ (Halálozás.) Earl of Rosse hirneves csillagász s amaz óriási táveső tulajdonosa, mely neki 20,000 font sterlingbe került, és elkészítése, vala-

mint felállítására 7 évet vett igénybe, m. hó 31-én Dublinban jobb létre szenderült.

‡ (Koppenhágában) nagy feltűnést okoz Schöberko grófné öngyilkossága, ki közelebb pisztolyal vetett véget életének. Két hóval azelőtt ment nőül Schöberko grófhoz, s mindenki boldognak gondolta. Bátyja azelőtt másfél évvel szintén öngyilkos lett. A grófné a városon kívül kocsizott társalkodónőjével és két cseléddel, mikor hirtelen egy pisztolyt rántva elő, szájába lött. Szobájában is egyenként, e rögtön ölé mérget, s két keményen megtöltött pisztolyt találtak.

‡ (Madame Beglise meghalt.) E névhez sok párisi divathölgynek vannak emlékei kötve. Ő a negyvenes években a párisi divat központja volt, mely körül az egész divatvilág forgott. Az ő műterme állította ki a legelegánsabb öltönyöket. Nevét messze földön ismerték. 1847-ben nyugalmába vonult, s Nantes-ban házat vásárolván, nagy kényelem közt ott tölté napjait. Midőn III. Napoleon nőül vette Eugeniát, a mostani császárné Mme Beglise ollójához, tűjéhez és izléséhez folyamodott, hogy kiházasítása kellekeit elkészítse. Mme Beglise engedett a megtisztelő bizalomnak, elhagyta nantes-i lakását, s három hónapig 80 varrónővel állt Eugenia rendelkezésére. Így még 20,000 frankkal szaporítván vagyonát, végkép visszavonult. E hó 5-én halt meg 69 éves korában, s mintegy 300,000 franknyi értéket hagyott hátra.

‡ (A nők szavazatjoga) iránt következőleg nyilatkozik a minap Chase ur, az amerikai egyesült státusok főbírája: Meg vagyok győződve, hogy a nők szavazatjogosultságából végtelen haszon hárulna a választottakra épen úgy, mint a választásokra, a kormányra épen úgy, mint magára a nőnemre nézve. Ezt én már régóta mondtam magánkörben és nyilvános téren és örvendek, hogy Cansas kísérletet tesz ez eszmét valószínűsíteni, rendkívül örömmre fogván szolgálni a látmány, hogy a nők épen oly joggal gyakorolják a szavazati jogot, mint a férfiak. Ez idő, nézetem szerint, nincs is messze.

‡ (Schiller művei.) Schiller művei most már nemzeti közvagyon képeznek. A szabadság, melyet a Cottaház a költő halála óta a művek kiadására nézve kizárólagosan birt, teljesen megszűnt, és most már valamennyi könyvtáros sajtó alá rendezheti a nagy költő műveit. A Schiller-ünnepély alkalmából igen szép meglepetést készített a német olvasóközönségnek Schiller leánya, Gleichen-Ruzvurm Emilia bárónő, ki Schiller drámai vázlatait nevezett időre a Cottaház utján kiadta. E vázlatok következők: Agrippina, Themistocles, Rosamund vagy a pokol mennyasszonya, Zelle hercegnő stb.

‡ (Tengeri viharok.) Stettinből f. hó 11-ről írják, hogy az ott dühöngött viharok alatt több szerencsétlenség történt. Egyedül Danzig közelében 10 hajó semmisült meg.

‡ (Magyar tanulók külföldön.) Magyarország a külföldi tanintézeteken nagy szám-

mal van képviselve. Chemnitz, Jena, Brüssel, Göttinga, München nagyszámu magyar tanulót mutatnak fel, a zürichi politechnicum jelenévi hallgatói közt 68 magyar van.

‡ (Varsóból írják,) hogy az orosz kormány már annyira hozzá fogott az lengyel elem elnyomatásához, hogy közelebb több nyomdát bezárattott, csak annyit hagyva meg, mennyi a hivatalos nyomtatványokat kiállithatja. A lengyel színészet ellen is minden eszközt fölhasznál. A vándor-társulatokat egy vagy más ürügy alatt fölösztalja. A leggyakoribb ürügy az, hogy az elsőrendű tagokat gyanu alá veszik, mert itt és ott a czár ellen beszéltek. Letartóztatják őket, vizsgálatot rendelnek ellenök, mely hetekig is eltart. Ez alatt a társulat rendesen tönkre jut, tagjai eladósodnak, úgy, hogy mire az elsőrendű tagokat szabadon bocsátják, a második és harmadrangúakat fogják be adósságok miatt. Így aztán teljesen lehetetlen előadásokat tartani.

‡ (New-Orleansban) nem régiben sajátos díjat ítéltek oda. Egy ottani gazdag kereskedő 3000 tallért tűzött ki annak a cipésznek, ki 1863. október havától 1867. szeptember végeig a legjobb lábbeliket készíti. Október elején egy népes meeting alkalmával Rawel cipésznek ítéltek oda a díjat, kit aztán vállalkra emeltek, és zajos „hurrah” kiáltások közt vitték át több utcán.

‡ (O'Donnel,) az ismert spanyol tábornok és államférfiu meghalt. O'Donnel Lipót, lucenai gróf, tetuani herceg, 1808-ban született. VII. Ferdinánd halálakor (1832.) már ezredes volt. Mária Krisztina kormányzósága mellett nyilatkozott, s az alkotmányos hadsereg soraiban harcolt. — 1839-ben Lucena mellett tüntette ki magát és tábornokká lön. Midőn Espartero jutott a kormányra, O'Donnel száműzetésbe ment és pedig Orleansba, honnan Espartero ellen élénk agitációt folytatott. Az 1841-ben Navarrában keletkezett fölkelés őt a fölkelők élére szolitotta, de ismét kényszerítve volt száműzetésbe menni. 1843ban, midőn Espartero megbukott, mint parancsnokló tábornok Havannába ment, hol sok szerencsével forgolódott; Spanyolországba visszatérve, a senatusba hivatott (1845). Itt újat húzott a Bravo-Murillo-miniszteriummal, Narvaez által a gyalogság parancsnokló tábornokává tételt. 1854-ben egy összeesküvésbe volt behonyolva, s ellene befogatási parancs adatott ki, minek következtében elrejtőzött. Később két ezred élére állott, mire egy rendelet által összes hivatalaitól, czimeitől és rendjeitől megfosztatott. Megütözött a királyi csapatokkal, de hátrálni volt kénytelen. 1854-dik évi jul. 7-én egy kiáltványt bocsátott ki, melyben az 1837-i alkotmány visszaállítását stb. követelte. — A tábornokok legnagyobb része hozzácsatlakozott, s a királyné kénytelen volt új kabinetet alakítani, mivel Esparterót bizta meg; O'Donnel hadügyminiszter lett. 1856-ban a minisztertanács elnökévé lön, de csak három hónapig, midőn Narvaez által váltott föl. 1858-ban ismét had- és gyarmatügyi mi-

niszter lón. Ez időtájbani legkitünőbb ténye Spanyolország háboruja Marokkó ellen. A háboru szerencsés bevégezte után tetuani herceg ezimet nyert (1860).

‡ (Az öreg Rossini) majd minden Párisba menő zenész felkeresi, hogy néhány ajánló sort kaphasson tőle. Az öreg macstronak sok kellemetlenséget okoz ez, mert minden reményteljes csemete és reménynélküli tehetségtelenség bekopogtat hozzá. Rossini szives és nyájas öreg ember, de ezt már megunta. Néha órahosszant is fogadta a tisztelgő látogatásokat. Egyszer azonban csak elmaradnak a látogatások, s Rossini nyugodtan társaloghatott kedvesb ismerőseivel. Elmúlt már több egy hétnél, a nélkül, hogy csak egyetlen kellemetlen látogatót is kapott volna. Egész aggodva mondta ismerőseinek, hogy talán nagyon is durva volt a látogatókhoz, s ennek hire futott. Kérdezte öreg komornyikját: végképen megszakadtak-e a látogatások? Az öreg komornyik, a Rossini látogatók előtt jól ismert kedélyes Wilhelm, derülten mondta, hogy a látogatások épen nem szüntek meg. „Csak nem bánsz a látogatókkal durván?” kérdezte Rossini. „Ellenkezőleg, nagyon is szivesen bánok velük.“ És itt a komornyik bevallotta, hogy — tudva, miszerint a látogatások nem kellemesek ura előtt, — ő maga fogadja a látogatókat. Az egyik szobában kényelembe helyezi magát, s úgy beszél a látogatókkal, mintha ő volna Rossini. A komornyik különben is oly öreg, mint a maestro. Rossini egészen megijedt. „Wilhelm, ön borzasztó merényletre adta fejét. Ön veszélyezteti jó híremet. Ön fecsegő természetű, én pedig nem. Ön bolondokat is szokott mondani, s én semmiesetre sem mondhatok annyi s olyan bolondokat, mint ön. Csak boesássa be hozzá a látogatókat, mert akadhat köztük olyan, a ki meg tudja ítélni, hogy nekem mégis különb észjárásomnak kell lenni, mint önnek, ki csak annyiban ismeri a hangjegyeket, hogy meg tudja különböztetni a másféle nyomtatványoktól.“ — És Rossini inkább maga fogadja a sokféle és kínzó látogatásokat, mint hogy kitegye magát annak, hogy valaki közönséges véleménynyel távozzék el tőle. Hanem azért mondják, hogy a vén Wilhelm folyvást fogad látogatásokat ura személyében.

‡ (Bachner) a neve egy bámulatos emlékező tehetségű, s jenai születésű fiatal embernek, kiről hihetlen csodadolgokat irnak. Szegény kézműves szülőktől származván, elhanyagolt nevelésben részesült. Mint lakatos azonban megtanult rajzolni, s később annyira kiképezte magát, hogy egész környezetét learczképezgette. A kinek arcját egyszer jól megnézte, hetek mulva is híven le tudta rajzolni emlékezetből. E tehetség napról napra fejlődött, s mindenkiben bámulatot keltett. Most Strassburgban van, s onnan írják róla a következőket. Bachner nagy számu közönség előtt mutatta be, hogy mire képes az emberi elme rugékonysága. A terem közepén egy emelvényen jelent meg, kezében palakó-táblával. A program előre figyelmeztette a közönséget, hogy lássák el ma-

gukat arczképekkel s különféle nyelven irt könyvekkel. Bachner elkért néhány arczképet, sorba nézte, aztán visszaadta. Visszament emelvényére, s táblájára egymásután rajzolta le a látott arczképeket. A fényképekkel együtt a községnek adta át, hogy tegye meg az összehasonlítást. Mindenik bámulatosan hasonlított. Később könyveket kért. Adtak is neki minden nyelvű könyveket. Néhány pillanatig nézte a lapokat, aztán a mint ott volt, szórul szóra és azon sorrendben leírta. Kapott egy török könyvet is. Tizenöt sorra vállalkozott, hogy három percnyi nézés után egy negyedóra mulva lerajzolja. Megtette. Az ő emlékezőtehetsége azok iránt bámulatos, a miket lát. Az előtte idegen nyelvű és írasu költeményeknek természetesen értelme nem maradhat meg emlékében; a betűk alakja, egymás melletti fekvése az, melyeket figyelme úgy megőriz, hogy le tudja rajzolni. Igazán különös; az ember nem is hajlandó elhinni.

‡ (Éneklő gépek.) Egy éneklő gépet nekünk pestieknek is volt alkalmunk már hallani, tehát mint találmány semmi újdonsági érdekekkel nem bírhat ránk nézve. De maga egy „éneklőgépbatteria“ mégis érdekes lehet. Ilyen éneklőgépbatteria van pedig Chicagóban, ebben a nagy amerikai városban, melyről oly sokat irnak. Egy amerikai lap így ir erről: „Ha nem csalódnak, a németek voltak az elsők, kik dalárdákat alakítottak, és száz meg száz torok foglalkozik most majd minden városban azzal, hogy a dolgozásra való kezét hangjegyek forgatására szorítsa. Ezek a dalárdák mulattatni szokták az embereket, s ők maguk esznek, isznak és énekelnek. Mi megmutathatjuk ezeknek a dalárdáknak, hogy az ő teendőiket gépekkel is elvégezzük, a nélkül, hogy e gépek oly tömördek sört fuggasztanának. Chicagónak is van dalárdája, még pedig olyan, melynek nem hiszszük, hogy párja volna. Mr. Foostensnak sikerült egy dalárdát alakítani — gépekből. Körülbelül 50 éneklő gép van összecsatolva, s gyönyörű harmóniával énekelik a legdivatosabb dallamokat. A gépek egy óriás szekrényben vannak elhelyezve, mely akkora, mint egy vasuti vagon, s hat kereken gördíthető. Hatos fogat egész kényelmesen szállíthatja. Kitünő találmány, mely Mr. Foostens nevét meg fogja örökíteni. Tisztelgéseknél, szerenádoknál, hangversenyekben, sőt templomokban is megbecsülhetlen szolgálatot tesz. Hangzása oly erőteljes, hogy 80—100 emberi torokkal bátran versenyez. Egy éneklő orchester ez, példányszerű öszhangzattal egybe állítva mindennemű hangból. Az éneklőgéptelep gőzerő által jó mozgásba, s tizenhét dallamot énekel. Hangja erőteljes férfi karénekekhez hasonlít. Mr. Foostenstól a város 10,000 dollárért vette meg, s a tisztelgéseknél s ünnepélyeknél mindig használni fogja. Zenekar mellett impasantnak lehet mondani működését. A város a gépet — illő díj mellett — házi multságokra, szerenádokra is hajlandó átengedni.“ Ime, ilyen a chicagói dalárda.

Egyveleg.

— **A királyi arany- ezüstedények a windsori kastélyban.** melyek a királyné és az udvar használatára szolgálnak, mintegy harmincz tonna súlyuak és három millió font sterling értéket képviselnek. A többi drága edény közt van egy szinaranyból, IV. György parancsára készített tál, mely mindazon angol és külföldi rendjeleket, melyekkel a király birt. felmutatja; e tálát 8000 font sterlingre becsülik. Azonban e számtalan és pompásabbnál pompásabb drágaság közt csak kevés régi és nevezetes találtatik, miután az előbbi királyok idejéből származó edények IV. György parancsára összeolvasztattak és új alakban öntettek.

— **Föltétlen engedelmesség.** Nasir-ed-Dia, a jelenlegi perzsa sah, igen eredeti uralkodó, a ki azonban nem érti a tréfát. Ő fiatal hugát Nizam vezérhez adta nőül; de Nizam, ki azt hívé, hogy mint az uralkodó sógora, mindent kivihet, csakhamar kegyvesztett lón, s először száműzetett, azután pedig Nasir-ed-Dia parancsára föl kellett eréit remszennie. Nizam ugyanis újító volt, ő mindent reformálni akart volna, — a sah ellenben éppen nem barátja az efféle újításoknak, ő conservatív. A vezér özvegye, a sah szerencsétlen fiatal nővere, Melik-Zadeh. nagyon szerette férjét s vele a száműzetést is megosztá, holta után pedig mély gyászt öltött, — de nem vette számításba bátyjának politikáját. A fiatal özvegy alig tért vissza Teheranba, parancsot kapott a sahtól, hogy férje utódához, az új vezérhez menjen nőül.

— Bizonyára akarsz engedni kívánságomnak? — kérde őt Nasir-ed-Dia.

— Igen, ígérem, hogy nőül megyek hozzá — s mindazon vezérekhez, kik hivatalában őt követni fogják, — felelé a szegény Melik-Zadeh megható alázatossággal.

— **Király, lord és festő.** Holbein, Londonban való tartózkodása alatt, VIII. Henrik királytól többször kapott megbízást. Egyszer titokban, hogy senki se tudjon róla, egy képet kellett festenie, s ezért műtermében elzárkozott. Egy lord azonban minden áron be akart hozzá jutni, s mint-hogy Holbein nem nyitotta fel az ajtót, ezt betörni szándékozott. A nagy döngetésre a művész dühösen ajtót nyitott s ő lordságát ledobta a lépcsőn, ki a „svajezi paraszt“ szemtelenségét bepanaszlá a királynál s azonnali elégtételt követelt.

— Mondok valamit, — válaszolt király; — hét parasztból, ha akarom, csinálhatok hét lordot, — de ötven lordból sem egy Holbeint.

— **Legujabb divat.** Egy bécsi divatárusnő új kalapot küldött egy hölgynek, ki mindig nála szokott vásárolni, roppant nagy dobozba csomagolva.

A hölgy férje átvette a dobozt, s felbontotta. Egy papirost dobott ki amásik után — finomabbnál finomabbat; már térdig áll papirban, s úgy néz ki mintha ő maga is valami törékeny „tárgy“ lenne, melyet nem szabad „megfordítva“ állítani — és a kalapnak semmi nyoma. Végre midőn már vagy ötven darab selyempapirt kivett, felfödözött a doboz fenekén egy kalapkát, mely oly ékes, oly piczi volt, hogy egészen jól elfért tenyerén, szalagostul is. Ekkor egy barátja lépett be szobájába, s félig boszankodva, félig nevetve mutatja neki a divatárusi szeszély ezen legujabb terményét e szavakkal: „És ilyen bolondsáért — kell annyi pénz kiadnom.“

— Oh az még semmi, mondja a másik mosolyogva. Nőd divatárusnője bizonyára nem a leg-elegansabb?

— Aligha, boltja igen szép, de mégis azt hiszem, hogy csak másodrendű.

— Az én kedves nóm másként tesz. Ő csak a legelső divatárusnőtől vesz, kinél minden francia, az alak, a virág, szalag és számla — különösen pedig ez utóbbi. A multkor én is kaptam ily dobozt. Felbontottam — keresek — keresek, már félig el vagyok sülyedve papirokba, éppen úgy mint te — de te legalább találtál *valamit*. De én *semmit* sem találtam a doboz fenekén, a számlát kivéve mely 160 frt. 20 krra rugott. Ez a legujabb kalapdivat!“

Rejtvény.

Jósa Lászlónétól.

20. 19. Ilyet láthatsz pénztár előtt.
3. 5. 14. Jó tábornok s jó tüzér volt.
7. 6. 18. 13. Ha ebből jól magadhoz vész, —
18. 19. 20. Ne félj, ez akkor el nem vész.
15. 16. 17. 7. 9. 12. 17. Hazánkban is több ilyenben
16. 7. 14. 22. 17. E nyelv főszerepet viszen.
3. 2. 19. 1. 20. 16. Boldogtalan, kit ide
18. 19. 20. 21. 22. 23. Emigy hurezólnak bele.
1—23. Régi, de igaz közmondás.

A lapunk 21-ik számában foglalt rejtvény értelme: „Bismarck.“ — Megfejtését beküldték: Traupmann Fanni, Hantossy Fésüs Jusztin, Schneiderbauer Mari (nagysád említett két levelét, fájdalom! nem kaptuk meg. Szerk.), Egey Mari, Kocsi Horváth Jolán.

TARTALOM. Nők köre: Általános divattudósítás s a divat szerinti öltözködés. *Iristól.* — A divatkép leírása. — A szunnyadó élet. *Sallér Miklóstól.* — Konyhászat. — Egy „örökzöld“ baj. *Rusz Károlytól.* — **Olvasó-asztal:** Szépészeti levelek egy hölgyhöz, *Oeser Keresztélytól.* Gyakorlati szépészet. — Ifjú valék még... (Költ.) *Imrefi Jánostól.* — A képzelet. (Költ.) *Margittól.* — Emanuél d'Astorga. Elbeszélés. *H. B. Szilárdától.* — Heine utirajzaiból. Düsseldorf. *Szulik Józseftől.* — A női fogház Párisban. *S. W.-tól.* — Gondolatföredékek. — Színház és művészet. — Levelezés. — Hirharang. — Vidéki posta. — A nagyvilágból. — Egyveleg. — Rejtvény.

Melléklet: Divatkép.

Főmunkatárs:
KULIFFAY EDE.

Kiadó-tulajdonos:
HECKENAST GUSZTÁV.

Felelős szerkesztő:
K. BENICZKY IRMA.